

GROENLINKS

AMSTERDAM

Hoop, Verzet en Verandering

Concept-verkiezingsprogramma

2026

Beste Amsterdammers

Amsterdam is van ons allemaal. Wij maken de stad samen. Als geboren en getogen Amsterdamse geniet ik ervan dat we een wereldstad zijn met zoveel verbinding tussen bewoners. We zijn een stad waar je de vrijheid hebt om je eigen leven en verhaal vorm te geven, maar waar we elkaar tegelijkertijd niet uit het oog verliezen. Als ik mijn hond uitlaat maakt iedereen een praatje op straat, en regelmatig kom ik overal in de stad mensen tegen die ik ken van onze stadsboerderij. Ik ga graag bij mijn moeder langs, die nog altijd in de fijne sociale huurwoning woont waar ik zelf ben opgegroeid en waar alle buren elkaar kennen en helpen als er problemen zijn. En dat zie ik overal in de stad terug: mensen die elkaar helpen, die samen hun straat vergroenen, die lokale ondernemers steunen of meedoen op de school van hun kinderen. Het zijn allemaal gewone maar toch bijzondere daden die onze stad zo mooi en van ons maakt.

Amsterdam staat daarom voor mij voor hoop. Want ondanks dat het ook te druk, te vies en te duur is, houden we allemaal op onze eigen manier van Amsterdam. Wat de meesten van ons willen en hopen voor de stad is in de basis heel simpel. Een vrije stad waar we ons geluk kunnen nastreven. Waar we elkaar kennen, helpen en aanspreken als dat nodig is. Een stad waar iedereen betaalbaar en goed kan wonen. Een groene stad waar onze kinderen kunnen spelen in de schone buitenlucht. Een stad waar we verantwoordelijkheid nemen voor onze impact in de wereld. Een plek waar iedereen die een veilig toevluchtsoord zoekt om een gelukkig en goed leven op te bouwen, welkom is. Waar we elkaar verschillen respecteren en vieren en elkaar rechten beschermen. Een stad waar je veilig kunt rondfietsen, waar onze kinderen goed onderwijs krijgen en waar niemand in armoede leeft. Maar we zijn niet naïef. Met hoop alleen kom je er niet. Want extreme krachten proberen ons te verdelen en een kleine groep probeert rijk te worden ten koste van ons geluk en onze rechten. Onze democratie staat onder druk, niet alleen in Amsterdam en Nederland, maar wereldwijd. Gelukkig is Amsterdam van oudsher een stad van verzet. Dat is hard nodig in deze tijden, want we moeten opstaan tegen de opkomst van extreemrechts en de superrijken en blijven staan voor de rechten van alle Amsterdammers.

Als ik door de straten van Amsterdam loop, zie ik dat verzet overal terug. In de Palestijnse vlaggen voor de ramen, in de posters en stickers op de lantaarnpalen, in de demonstraties op de pleinen en in de boeken in de etalages. De afgelopen jaren is dat verzet gegroeid, juist omdat de waarden die we hier zo belangrijk vinden steeds verder onder druk komen te staan. Er is groeiend verzet tegen discriminatie, antisemitisme en de genocide in Gaza als afschuwelijk voorbeeld van de afbraak van mensenrechten. Er is ook groeiend verzet tegen massatoerisme en drukte in de stad. Lokale ondernemers worden verdrongen door monocultuur en bewoners ervaren overlast en drukte. En er is verzet tegen het grote geld, tegen huisjesmelkers en buitenlandse beleggers die de prijzen van onze woningen en voorzieningen steeds verder opdrijven, waardoor de stad onbereikbaar wordt voor groepen die zo belangrijk zijn.

Als GroenLinks Amsterdam hebben we dat verzet de afgelopen jaren vormgegeven in het bestuur van onze stad. Ik ben trots op wat we in een wereld die verhardt en verandert voor elkaar hebben gekregen. We hebben laten zien dat we mensen zonder papieren en mensen in de meest kwetsbare situaties blijven opvangen, ook toen dat landelijk werd verboden. We hebben de regels opgerekt zodat mensen in de bijstand kunnen bijverdienen en zo echt mee kunnen doen in de samenleving. We hebben heel hard gewerkt aan de verduurzaming van de stad omdat we vinden dat we onze verantwoordelijkheid in de klimaatcrisis moeten nemen. We hebben discriminatie bestreden, de stad vergroend, de cultuursector versterkt, huizen geïsoleerd en leegstand aangepakt. Het zijn voorbeelden die laten zien dat wij lef hebben en doen wat nodig is, ook wanneer dat niet de makkelijkste weg is. En terwijl we in het stadsbestuur het verschil hebben gemaakt, gaan we ook grote keuzes niet uit de weg. Ik geloof ten diepste dat politici richting moeten durven geven en groot moeten durven denken om problemen écht op te lossen, niet alleen op korte termijn, maar juist ook op lange termijn.

Maar er is meer **verandering** op komst en ons werk is nog niet af. De komende jaren zijn cruciaal om de klimaatcrisis aan te pakken en de energietransitie die we zijn gestart te versnellen. Wanneer extreemrechts angst aanwakkert, willen wij strijden voor een stad waar iedereen welkom is en waar we naast elkaar staan en elkaars rechten beschermen. Ook vinden wij dat het tijd is voor een grote omslag om de wooncrisis op te lossen. We hebben de afgelopen jaren heel hard gewerkt om de kwaliteit van bestaande woningen te verbeteren en de echte oorzaken van de wooncrisis aan te pakken, maar er ligt nog steeds te veel focus op zoveel mogelijk bouwen. Met bouwen om het bouwen komen we er niet: we moeten ook huisjesmelkers de stad uitjagen, de sociale huursector beschermen, meer investeren in bestaande woningen en huizen bouwen die zorgen voor doorstroming.

Dit programma laat zien hoe we werken aan die stad van **hoop, verzet en verandering**. Ik ben trots op dit programma, want ik geloof erin dat we met onze linkse idealen ervoor kunnen zorgen dat de stad van ons is en blijft. En ik ben trots dat we na de verkiezingen samen met de PvdA aan die mooie stad zullen werken. Om dat zo goed mogelijk te kunnen doen zijn dit programma en het programma van de PvdA op elkaar afgestemd. Want de uitdagingen voor onze stad zijn groot om af te wachten. Bovenal ben ik trots op onze mooie stad, waar we iedere dag weer laten zien dat solidariteit je verder brengt dan angst en haat.

Zita Pels
Lijsttrekker GroenLinks Amsterdam

Inhoudsopgave

Beste Amsterdammers	2
Hoop, Verzet en Verandering	6
1. Een rechtvaardige stad	11
1.1 Wonen is de basis	11
1.2 Niemand in de kou	16
1.3 Een rechtvaardige economie	17
1.4 Zekerheid voor iedereen	20
1.5 Herover de binnenstad	23
2. Een duurzame en groene stad	25
2.1 Eerlijk naar duurzame energie	25
2.2 Een duurzame relatie tussen milieu, dier en mens	28
2.3 Gezond en gelukkig in een groene stad	30
2.4 De straat voor de mensen	32
2.5 Een rechtvaardige economie	35
3. Een inclusieve en gelijkwaardige stad	37
3.1 Iedereen is welkom	37
3.2 Alle Amsterdammers gelijkwaardig	39
3.3 Kunst en cultuur voor iedereen	41
3.4 Amsterdam veilig voor iedereen	43
3.5 Breek de macht van Big Tech	46
4. Een zorgzame stad	49
4.1 Vrolijke jonge Amsterdammers	49
4.2 Alle Amsterdammers goede zorg	52

4.3 Klasse onderwijs	54
4.4 Samen sporten en bewegen	57
5. Zo willen wij besturen	59

Hoop, Verzet en Verandering

Amsterdammers laten het steeds weer zien: verandering begint in de buurten, op de pleinen en aan de keukentafels. Ze laten zien dat gewone mensen samen buitengewone dingen kunnen doen.

Zo hebben vrouwen in Zuidoost zich verenigd in de buurttuin Bloei & Groei, waar ze samen biologische groenten verbouwen en elkaar helpen in moeilijke tijden. Op die manier zorgen zij samen voor de bloei van het groen en van hun eigen gemeenschap. Zij laten zien hoe veerkrachtig Amsterdammers zijn, zeker als zij samenkommen.

In Noord bundelen bewoners zich in initiatieven zoals actiegroep de NoordAs, een groep ervaringsdeskundigen die samen opkomt voor mensen met geldzorgen en de strijd aanbindt tegen armoede. Dat doen deze Noorderlingen door spreekuren te organiseren, campagnes te voeren en te demonstreren. Zij laten zien dat door krachten te bundelen, mensen onderwerpen kunnen agenderen en aanpakken.

In Nieuw-West werken bewoners, bewonersinitiatieven en organisaties onder de naam VuilnisOproer samen aan schone straten en pleinen. Ze steken de handen uit de mouwen, ruimen rommel op en maken tegelijk werk van het beïnvloeden van beleid en beleidsmakers. Zij zijn de verandering die ze voor elkaar willen krijgen. Zij zijn het fundament van het verhaal: Amsterdammers en hun veranderkracht.

Amsterdam: aangesloten op de hartslag van de wereld

Amsterdam is een internationale, diverse en meerstemmige stad. Een stad van mensen die er al generaties wonen en mensen die net zijn aangekomen. Mensen die elkaar uitdagen en bevragen; die vaak nieuwsgierig naar elkaar zijn. Elkaar opzoeken om samen nieuwe dingen te maken en te ontdekken. Vol vertrouwen dat er altijd Amsterdammers zijn waar je je bij kunt sluiten, of die iets nieuws te bieden hebben. Mensen die zijn aangesloten op de hartslag van de wereld.

Wat er in de wereld gebeurt, voelen we hier direct. Veel Amsterdammers maken zich zorgen over de staat van de wereld: opkomend fascisme, de afbraak van de internationale rechtsorde en de klimaatcatastrofe die zich steeds verder ontvouwt. Zeker het lijden in Gaza speelt een belangrijke rol in het leven van een grote groep Amsterdammers. Zij zien een wereld die met twee maten meet: die snel grijpt naar sancties bij de invasie van Rusland in Oekraïne, maar niet thuis geeft bij de genocide van Israël in Gaza. Voor velen is Gaza het bewijs dat het morele zelfbeeld van het Westen een mythe is. En velen zien een lijn tussen wat daar gebeurt en hun positie hier in Nederland. Als het lijden van Palestijnen wordt genegeerd, wat zegt dat over hun plek hier? Hoe wordt er naar hen gekeken en zijn zij hier wel veilig?

De zorgen over oorlog, onrecht en klimaat drukken zwaar op de stad. Maar juist in die omstandigheden laten Amsterdammers zien dat ze zich niet neerleggen bij machteloosheid. Overal in de stad bouwen mensen aan een eerlijker en duurzamer Amsterdam

We beginnen hier

Verandering is niet alleen mogelijk, maar ook al in volle gang. Amsterdam was de stad van het eerste huwelijk tussen mensen van hetzelfde geslacht. Generaties Amsterdammers hebben zich ingezet voor excuses voor het slavernijverleden en die excuses kwamen er. Actiegroep Wildemanbuurt dwong bij gemeente en corporatie af dat hun buurt de broodnodige vernieuwing kreeg. Na jarenlange inzet van Noorderlingen is de hele Amsterdamse politiek het er nu over eens dat er snel bruggen over het IJ moeten komen.

Wanneer die energie van verandering samenkomt met een overheid die luistert, durft te kiezen en ruimte maakt, neemt ze in kracht toe. Actieve bewoners en een sterke overheid hebben elkaar nodig. De stadsdeelkantoren en het stadhuis kunnen en moeten de plek zijn waar initiatieven vleugels krijgen en waar politieke keuzes de kracht van de stad versterken. Zo groeit de vonk van een buurtinitiatief uit tot een blijvende beweging die de hele stad verandert.

GroenLinks Amsterdam sluit zich aan bij en laat zich inspireren door actieve Amsterdammers. Een betere wereld begint (ook) hier. Mensen de ruimte geven daaraan te werken, begint bij vertrouwen in bewoners. Of het nu gaat om het afschaffen van de kliklijn voor bijstandsfraude, het vertrouwen in bewoners om het groen in hun buurt te beheren of het wegnemen van belemmeringen voor energiecoöperaties: het geeft mensen de kans om zelf invloed uit te oefenen op hun leven en hun buurt, om zich te emanciperen.

Bewoners kunnen het niet alleen. Een sterke overheid is nodig om scherpe keuzes te maken en om de energie van Amsterdammers te versterken. Dat is het samenspel dat de stad vooruit helpt. De invoering van 30 km/uur. Het opvangen van ongedocumenteerden. Het terugdringen van 75% van de uitstoot van de gemeente zelf. Het vergroenen van straten, parken en pleinen. Het isoleren van tienduizenden woningen. Betere fietspaden en meer fietsparkeervoorzieningen. Meer inclusiviteit in de kunstensector.

GroenLinks heeft laten zien dat het kan: als bewoners en politiek elkaar vinden is radicale verandering mogelijk.

Hoop als politieke keuze

In Amsterdam wil GroenLinks laten zien dat hoop geen naïeve droom is, maar een politieke keuze. Dat we niet hoeven te buigen voor de schijnbare logica van winst en uitsluiting, maar kunnen kiezen voor solidariteit, duurzaamheid en vrijheid.

Dit programma is een uitnodiging aan iedereen die een andere wereld wil. Aan de Amsterdammers die al elke dag bezig zijn hun wijk beter te maken. Aan de jongeren die de straat opgaan voor het klimaat. Aan de vrijwilligers die buren helpen met formulieren invullen. Aan de mensen zonder papieren die weigeren onzichtbaar te zijn.

Samen maken we van Amsterdam een stad die niet alleen overleeft in een brandende wereld, maar die de vlam van hoop levend houdt. Een stad die mensen inspireert en meeneemt. Een stad die laat zien dat verandering niet alleen mogelijk is, maar al begonnen is.

In dit verkiezingsprogramma laten we zien welke keuzes wij willen maken. Voor kunst en cultuur. Voor veiligheid. Voor onderwijs. Voor armoedebestrijding en uitkeringen waarvan je kunt leven. Voor een schone stad en een duurzame economie. Kortom, we laten je zien wat onze keuzes voor Amsterdam zijn. Met Amsterdam bedoelen we dan altijd Amsterdam en het stadsgebied Weesp. Voordat we onze keuzes met je delen in de volgende hoofdstukken, benoemen we hieronder drie rode en groene draden die door het hele programma lopen.

I. Wonen om te leven

In Amsterdam staan we voor een woonbeleid dat wonen niet ziet als een verdienmodel, maar als de basis voor mensen om hun leven te kunnen leiden zoals ze dat willen. Waar we voor woningen zorgen voor de groepen die dat nodig hebben, niet voor de mensen met de grootste portemonnee. We realiseren woonruimte door nieuwe huizen en wijken te bouwen, maar ook door bestaande woningen beter te benutten. We realiseren woonruimte die nu bijdraagt aan het verminderen van de woningnood en voor altijd blijft bijdragen aan de diversiteit van de woningvoorraad. Het liefst zouden we 100% betaalbaar bouwen, omdat we vinden dat iedereen betaalbaar moet kunnen wonen. Als we woningen realiseren, bouwen.

We geven ruim baan aan wooncoöperaties en woningcorporaties. Mensen krijgen de kans zelf de woningen te bouwen waarin ze willen wonen. We geven corporaties de ruimte om sociale huur te bouwen en dagen ze uit om ook middenhuur te realiseren. In Amsterdam verdelen we de schaarste aan woningen zo eerlijk mogelijk. We zorgen ervoor dat mensen die het hardst een woning nodig hebben, die ook als eerste krijgen. Zoals we ook alles op alles zetten om het wonen betaalbaar te houden. We willen dat wonen niet slecht is voor je gezondheid en blijven doorgaan met het aanpakken van schimmelwoningen. Zoals we ook doorgaan met het isoleren van woningen, want niemand mag te veel betalen voor energie en iedereen moet comfortabel kunnen wonen.

Plek om te wonen realiseren we ook door in Den Haag te pleiten voor een wezenlijk ander woonbeleid. Dan gaat het om het aanpakken van fiscale regels die in het voordeel zijn van het geld en het ruimer financieren van de volkshuisvesting.

De praktijk van vandaag laat zien dat het keihard nodig is. Er zijn te weinig sociale huurwoningen en er worden te weinig nieuwe bijgebouwd. Het is een gevolg van de keuze voor de markt en tegen de gemeenschap. Die keuze heeft voor heel veel Amsterdammers grote gevolgen voor hun leven. Elk jaar zijn er meer daklozen in Amsterdam. Kinderen blijven noodgedwongen thuis wonen. Mensen betalen enorme bedragen om in de stad te wonen. Veel Amsterdammers verdienen te weinig om aan de inkomenseisen van private verhuurders te voldoen of staan jaren op een wachtrijst voor een sociale huurwoning. Wie te lang moet wachten op een woning, verlaat maar al te vaak de stad. Wonen als verdienmodel leidt niet alleen tot hoge prijzen. Het leidt er ook toe dat woningen worden verwaarloosd, omdat onderhoud geld kost en mensen vanwege de grote tekorten toch wel genoegen nemen met een slechte woning. En als er gebouwd wordt, worden de keuzes bepaald door wat het meeste opbrengt, niet waar behoeft aan is.

II. Een duurzaam en groen Amsterdam is de basis

In Amsterdam zetten we volop in op duurzame energie en het tegengaan van de klimaatcrisis. Zonnepanelen op daken en gevels, windmolens op de goede plekken en een eigen publiek warmtebedrijf zorgen dat de stad minder afhankelijk wordt van fossiele brandstoffen. De industrie moet verduurzamen en wij moeten zorgen voor de juiste randvoorwaarden én harde afspraken. Wij zijn voor energievoorziening in publieke handen, zo verminderen we CO₂-uitstoot en houden we de energierekening beheersbaar voor iedereen. Collectieve zonneparken, buurtbatterijen en energiecoöperaties geven bewoners invloed op hun energieverbruik en maken het mogelijk samen te investeren in een eerlijke energietransitie. Iedere keuze voor duurzame energie versterkt niet alleen het milieu, maar ook de sociale samenhang en veerkracht van de stad.

Voor ons is groen in de stad vanzelfsprekend. Geen plein van steen, geen dak zonder planten, geen asfalt dat natuur en biodiversiteit opslokt. Groen is niet alleen het doel, maar ook het middel. Het maakt mensen gelukkig als er bomen in de straat staan, een parkje om de hoek is en het helpt tegen eenzaamheid wanneer buren samen het groen in hun buurt onderhouden. Groen is geen sluitpost of kostenpost, maar een levensvoorwaarde.

In Amsterdam combineren we duurzaamheid en groen: daken, gevels en pleinen worden plekken voor zonne-energie en biodiversiteit. Zo maken we de stad toekomstbestendig, leefbaar en rechtvaardig. De tijd om te praten is voorbij. De anderhalve graad raakt verder en verder buiten zicht en de biodiversiteit blijft achteruit gaan. Wat ons betreft is de tijd dat we uitleggen waarom dat erg is voorbij. Het is tijd voor actie!

III. Voor mensenrechten, democratie en rechtsstaat

In onze diverse en internationale stad, waar mensen uit alle hoeken van de wereld wonen, werken en studeren is het belangrijk dat we vasthouden aan mensenrechten, democratie en de rechtsstaat. Die vormen samen de basis van een stad die ruimte maakt voor alle stemmen, die niet met twee maten meet.

Mensenrechten gelden altijd en overal: je kunt er niet in shoppen. Juist daarom vinden we het belangrijk dat Amsterdam zorgt voor een waardige behandeling van asielzoekers en ongedocumenteerden, hen uitnodigt om deel te zijn van de stad en de kans geeft om te kunnen leren en werken. Om dezelfde reden zorgen we voor goede opvang en begeleiding van ongedocumenteerden in onze stad. Wie hier is, hoort erbij.

Democratie is meer dan eens in de zoveel jaar stemmen. Het gaat om zeggenschap, eigenaarschap en de ruimte om als bewoner invloed uit te oefenen op je leefomgeving. We willen dat de democratische ervaring voor veel Amsterdammers rijker en frequenter wordt. Voor ons is dat ook onderdeel van het antwoord op de anti-democratische golf. Daarom stimuleren we vormen van directe betrokkenheid, zoals Right to Challenge, burgerberaden, wooncoöperaties of collectieve tuinen. De gemeente moet flexibel meebewegen met de initiatieven van mensen, ook als dat betekent dat professionals soms een stap opzij moeten zetten. We moeten ook letterlijk ruimte maken voor de initiatieven van Amsterdammers. Er is zo weinig plek in Amsterdam, dat we alles op alles moeten zetten om ruimtes voor verbeelding te bewaren. Of het nu buurthuizen, broedplaatsen, ateliers of ruimtes voor sociaal ondernemers zijn.

De rechtsstaat vraagt om meer dan wetten en regels; ze vraagt om een zorgvuldige toepassing, juist als het moeilijk is. GroenLinks vindt dat Amsterdam een plek is waar de rechtsstaat wordt verdedigd en gekoesterd. We zijn daar blij om, zeker nu de democratische rechtsstaat op veel plekken in de wereld op de proef wordt gesteld. Wel zien we dat in Amsterdam het demonstratierecht soms onder druk staat. Het aantal demonstraties in de stad groeit en groeit, waardoor het soms lastig is ze allemaal te faciliteren. Soms wordt er om orde te handhaven naar zware middelen gegrepen. GroenLinks staat voor het demonstratierecht als een belangrijk onderdeel van de democratische rechtsstaat.

Het beschermen van mensenrechten, democratie en de rechtsstaat betekent ook het beperken van de macht van het grote geld. Het grote geld zet zichzelf voorop en bedreigt zo het collectief. Wat ons betreft bestrijdt de gemeente de invloed van het grootkapitaal waar het maar kan. Door het inzetten van de gigantische inkoopmacht van de gemeente. Of door het zoeken van de juridische grenzen als het gaat om staatssteun.

Zo bouwen we aan een stad die de rechtsstaat en de menselijkheid voorop stelt en laat zien dat een andere politiek mogelijk is.

1. Een rechtvaardige stad.

Onze stad is gewild. Logisch en terecht. Helaas trekt de vraag naar Amsterdam ook veel geld naar de stad. Geld dat zichzelf wil vermenigvuldigen en daarmee mensen en menselijkheid uit de stad wegdrukt. Woningen zijn beleggingsobjecten geworden, waardoor mensen op straat slapen en gezinnen de stad uit worden geduwd. Veel Amsterdammers komen niet rond, omdat onze economie nu eenmaal niet draait om eerlijk delen. Toerisme drijft de prijzen op, waardoor de kruideniers vertrekken en de wafelwinkels blijven. We strijden tegen de macht van het geld, om de stad rechtvaardiger te maken.

We zorgen dat de woonruimte weer eerlijk wordt verdeeld. We bouwen de woningen die nodig zijn en verdelen die eerlijk onder de Amsterdammers. Mensen die dakloos zijn, proberen we eerst een dak boven hun hoofd te geven. Pas vanaf daar kunnen eventuele andere problemen worden opgelost.

Onze economie maken we democratischer en lokaler. We zetten in op kleine ondernemers en gedeeld bezit. Dat betekent dat we ruimte willen maken voor initiatieven en de macht van het grote geld moeten beperken. Totdat we bij een rechtvaardige economie zijn uitgekomen, blijven we iedereen die nu buiten de boot valt natuurlijk ondersteunen. We zorgen voor voldoende en menswaardige hulp voor mensen in armoede.

We staan voor een wafelluwe binnenstad. Toeristen zijn welkom, maar we zorgen ervoor dat onze binnenstad niet meer in het teken staat van geld verdienen aan hen. We maken ruimte voor Amsterdams leven en heroveren de binnenstad.

1.1 Wonen is de basis

Een

thuis is de basis voor alles. Het is het beginpunt van waaruit je kunt ontdekken wie je bent en wilt zijn, kunt leren, studeren en werken. Je ankerpunt om naar terug te komen om te ontspannen, goed te slapen, te genieten. Een veilige basis voor je opgroeiende kinderen, je vrienden en je familie. Een thuis hebben begint bij een dak boven je hoofd, maar het gaat om zoveel meer. Het gaat om een huis dat gezond voor je is, zonder schimmel en tocht, met uitzicht op bomen of een grasveld. En bovenal een huis dat je gewoon kunt betalen en niet zo duur is dat al het andere wat belangrijk is in het leven erdoor in de knel komt.

Door de wooncrisis is dit voor veel mensen niet meer dan een mooi verhaal op papier. Voor hen is de rauwe werkelijkheid dat ze dak- of thuisloos zijn, met veel te veel mensen in een huis wonen of dat ze te lang bij hun ouders moeten blijven wonen. Het woningtekort in de stad is nijpend en dat is niet acceptabel. Natuurlijk moeten we de schuld leggen waar die hoort: kabinet op kabinet heeft de volkshuisvesting in de uitverkoop gedaan. We blijven

actief lobby voeren voor beter beleid met meer financiële middelen vanuit de landelijke overheid. Ondertussen moeten we roeien met de riemen die we hebben en zetten we daarom alle creatieve oplossingen in die mogelijk zijn.

We halen alles uit de kast: we kopen zelf grond aan wanneer dat kan, intensiveren de samenwerking met corporaties en richten een Amsterdams Bouw- en Wooncollectief op. We helpen (oudere) mensen die dat willen om door te stromen van een grote naar een kleinere toegankelijke woning. Daarmee komen gezinswoningen vrij voor gezinnen in de stad. Door grotere woningen te bouwen, brengen we verhuisketens op gang en zorgen we voor een betere doorstroming. We zorgen dat bestaande gebouwen goed worden benut en goed worden onderhouden. Geen Amsterdamer moet met schimmel leven en we helpen mensen met het isoleren van hun woning.

Onderzoek toont aan dat bijna de helft van de Amsterdamse bevolking in tien jaar is vervangen door nieuwe bewoners. Deels hoort dat bij Amsterdam en draagt het bij aan de charme en aantrekkingskracht van de stad. Maar om sterke en sociale gemeenschappen te houden en te bouwen, is het belangrijk dat mensen ook kunnen wortelen. Dat betekent dat woningen niet allemaal zo klein moeten worden gebouwd dat mensen bij elke verandering in hun leven al moeten verhuizen.

Om gemeenschappen te laten groeien en bloeien, moeten we bouwen aan een volwaardige stad met ruimte voor wonen, werken, ontmoeting en ontspanning. Met voldoende voorzieningen zoals scholen, zorgcentra, ontmoetingsplaatsen en met genoeg aantrekkelijke bedrijfsruimtes - ook voor lokale ondernemers, broedplaatsen en ongedefinieerde vrije plekken, waar Amsterdammers zelf hun stad kunnen maken. Zo houden we mensen langer in een buurt en in onze stad, koesteren we de verbinding tussen mensen en gaan we eenzaamheid tegen.

Precies daarom staren we ons niet blind op bouwaantallen. De focus daarop heeft in de moeilijke financiële markt van de afgelopen jaren geleid tot vooral veel kleine woningen en een tekort aan voorzieningen. Terwijl de sleutel van de wooncrisis met name zit in de betaalbaarheid en de passendheid van woningen.

Dit gaan we doen:

- 1. We bouwen in de verdeling 40-40-20.** Het liefst zouden we in Amsterdam 100% betaalbaar bouwen, maar daar wil de landelijke overheid niet voor betalen. De huidige bouwverdeling (40% sociaal, 40% middensegment, 20%vrije sector) is voorlopig het maximale wat we als gemeente kunnen doen. Daar houden we dus aan vast. We stoppen de structurele uitname uit het vereeningsfonds. Op wijkniveau kan er soms van de verdeling afgeweken worden, maar dan zorgen we ervoor dat het aantal sociale woningen in het grotere gebied op peil blijft.
- 2. Doorbouwen.** Duizenden woningen willen we bouwen. Daarom vertalen we de ambities uit het landelijke programma van GroenLinks-PvdA naar de Amsterdamse context. Tegelijk willen we ook winkels, scholen, groen, horeca, sportvelden, buurthuizen en bedrijfsruimte. Daarom doen we niet mee aan de wedstrijd wie de

meeste woningen bouwt. Want dan krijgen we wat we te veel hebben gekregen: kleine dure woningen met te weinig voorzieningen. Wij willen een stad bouwen.

- 3. Bouwen voor doorstroom.** Bouwen om het bouwen alleen, lost de wooncrisis niet op. We zetten in op bouwen voor doorstroom, zodat er nog veel meer woningen vrijkomen dan alleen de gebouwde woningen zelf. Daarom bouwen we vooral voor ouderen en gezinnen. Die laten dan weer woningen achter waar anderen zoals jongeren en studenten beter passend in kunnen wonen. We bouwen in bestaande buurten extra woningen voor ouderen zodat zij in hun vertrouwde buurt kunnen blijven wonen. We maken het makkelijker voor corporaties om voor ouderen te bouwen.
- 4. Wonen in een Passende woning.** We gaan verder met ons doorstroomprogramma. Ouderen die dat willen, worden geholpen door coaches om door te stromen naar een passende, toegankelijke woning. Hierdoor komt een grotere woning weer beschikbaar voor een gezin. We breiden de Lang Leven Thuisflats uit en maken afspraken met corporaties om collectieve aanpassingen voor senioren te maken. We stimuleren hospitaverhuur, zodat ongebruikte kamers gebruikt kunnen worden.
- 5. Ruim baan voor wooncoöperaties.** Amsterdam loopt voorop met het realiseren van wooncoöperaties. In coöperatieve en collectieve woonvormen kunnen mensen langdurig betaalbaar en binnen een gemeenschap wonen. Dit is duurzaam en versterkt de sociale cohesie. We blijven deze woonvormen daarom aanjagen. Het vergunningsproces wordt makkelijker gemaakt en we ondersteunen wooncoöperaties door de juiste financiële randvoorwaarden te creëren, bijvoorbeeld door het uitbreiden van het coöperatiefonds of het bieden van garantiestellingen in de aanloopfase.
- 6. Grondspeculatie tegengaan.** We zetten in op actief grondbeleid (inclusief grondaankoop en voorkeursrecht) om speculatie tegen te gaan en meer zeggenschap te hebben over wat er daadwerkelijk op de grond gerealiseerd wordt. Bij uitgifte van grond kiezen we niet automatisch voor de hoogste bieder maar hechten we aan lokale verankering.
- 7. Amsterdams Bouw- en Wooncollectief.** De markt doet op het gebied van wonen en vastgoed lang niet altijd wat onze stad nodig heeft, omdat hij er zoveel mogelijk aan wil verdienen. Corporaties kunnen of willen ook niet altijd doen wat nodig is. Daarom richten we het Amsterdams Bouw- en Wooncollectief op, een samenwerking met wooncoöperaties, bedrijfscoöperaties en maatschappelijke initiatieven met als doel om meer vastgoed in publieke handen te brengen. Dit collectief loopt de gaten dicht die anderen laten vallen. Denk aan woningen voor mensen met een beperking of spoedzoekers. Aan het opkopen van sociale huurwoningen uit de markt. Aan het bouwen van vaste locaties voor flexibele woonvragen, zoals tijdelijke huisvesting voor dak- en thuislozen of gescheiden ouders. Of aan betaalbaar maatschappelijk of kleinschalig bedrijfsvastgoed zoals huisartsenpraktijken. Als projectontwikkelaars en corporaties de kansen laten lopen of niet kunnen grijpen, dan is actie van de gemeente nodig. We zorgen dat er geld beschikbaar komt voor het Amsterdams Bouw- en Wooncollectief en bouwen samen met onze inwoners aan een stad waar mensen en maatschappelijke organisaties plek krijgen en houden.
- 8. Bouwen in de bestaande stad, niet in de natuur.** Nieuwe woningen voegen we toe in de bestaande stad, niet in het groen rondom de stad. We zorgen er bij verdichting voor dat de bestaande bewoners daar ook de vruchten van plukken. Als we in een gebied willen bouwen, kijken we daarom eerst wat er aan groen en voorzieningen

versterkt kan worden in de bestaande of aangrenzende buurt en dan bepalen we pas hoeveel woningen er kunnen worden bijgebouwd.

- 9. Volle kracht vooruit met het isolatieoffensief.** We isoleren nog meer woningen van mensen met een kleine portemonnee. Daarvoor zetten we de buurtgerichte aanpak van het isolatieoffensief door en breiden die uit naar alle wijken in Amsterdam. Dit doen we samen met buurtorganisaties.
- 10. Schimmelvrij in 2030.** Samen met corporaties zorgen we ervoor dat er in 2030 geen woningen met grote schimmelproblematiek zijn.
- 11. Woningen die klaar zijn voor de toekomst.** We bouwen duurzame woningen en wijken die bestand zijn tegen het extreme weer dat we nu al door klimaatverandering ervaren, zoals extreme regen en droogte. We stellen duidelijke, goed uit te voeren regels voor klimaatadaptief (ver)bouwen met behoud van biodiversiteit. We verhogen de norm voor waterberging in gebieden waar dat mogelijk en noodzakelijk is. Bouwende partijen zijn er al klaar voor.
- 12. Zoals de Amsterdamse School.** Nieuwbouw staat er voor 100 tot 200 jaar. Dat geeft ons de plicht kwalitatief goede woningen neer te zetten. Woningen moeten gezond zijn, voldoende licht hebben en de indeling van het gebouw moet bijdragen aan ontmoeting. We gaan op zoek naar nieuwe manieren om dit voor elkaar te krijgen in de nieuwbouw van Amsterdam, zonder dat bouwprocessen onnodig worden belast.
- 13. Erfgoed verduurzamen.** We zorgen ervoor dat ook woningen met een erfgoedstatus zoals (gemeentelijke) monumenten goed verduurzaamd kunnen worden, zodat het wooncomfort toeneemt en we energiearmoede aanpakken. We breiden de dienstverlening van het Duurzaam Erfgoed Loket uit en versoepelen de gemeentelijke regels.
- 14. Ruimte maken voor maatschappelijke voorzieningen.** Steeds vaker worden allerlei maatschappelijke functies zoals huisartsen, zorg, kunstenaars en kleinschalige (ambachtelijke) bedrijvigheid de stad uitgedrukt vanwege de hoge huurprijzen. Ook zijn er plekken in de stad waar nu al een tekort is aan maatschappelijke functies. Als corporaties en projectontwikkelaars dit niet oppakken, zorgt het Amsterdams Bouw- en Wooncollectief voor herontwikkeling van leegstaande gebouwen (kantoren, scholen, winkels) tot maatschappelijk vastgoed (zorg, cultuur, co-working, huisartsenpraktijken).
- 15. Woningen voor mensen met een beperking.** We zorgen ervoor dat er zowel binnen de bestaande bouw als bij nieuwbouw aandacht is voor woningen die geschikt zijn voor mensen met lichamelijke of zintuiglijke beperkingen of psychische kwetsbaarheid. Zo zetten we onder andere in op veel meer rolstoelwoningen.
- 16. In Amsterdam is plek voor woonwagenbewoners.** We breiden het aantal standplaatsen uit en waarborgen de culturele identiteit van bewoners. In gebiedsontwikkeling moeten zij structureel een plek krijgen door het aanwijzen van maatschappelijke kavels.
- 17. Studenten en jongerenwoningen.** We blijven inzetten op het toevoegen van voldoende studenten- en jongerenwoningen aan de voorraad. Een gedeelte wordt toegewezen aan jongeren met binding aan de stad, zoals dat nu ook al gebeurt.
- 18. Voorrang voor mensen met binding met Amsterdam.** We verhogen het percentage van de nieuwbouwwoningen dat met voorrang wordt toegewezen aan mensen met binding met Amsterdam, zodra dat wettelijk mogelijk is.

- 19. Stoppen met verkoop sociale huurwoningen.** Als het aan ons ligt stoppen de woningcorporaties met de verkoop van sociale huurwoningen. Zodra de landelijke overheid met geld over de brug komt, roepen we de corporaties hiertoe op. Ook als dat tijdens de looptijd is van de huidige prestatieafspraken.
- 20. Eeuwigdurende middenhuur.** Op dit moment mogen zwaar gesubsidieerde middeldure woningen na 25 jaar alsnog voor elk bedrag worden verhuurd of verkocht. We zetten in op eeuwigdurende middenhuur, omdat 40% van de woningen die we bouwen anders onbetaalbaar wordt.
- 21. Huurders in contact met woningcorporaties.** Als er een probleem is met je huurwoning, moet je goed geholpen worden. We vragen de woningcorporaties om voldoende lokale inlooppunten voor huurders in wijken met veel corporatiebezit. Deze functioneren als uitvalsbasis voor reparaties en klachten.
- 22. Terughoudend met sloop-nieuwbouw.** We zijn terughoudend met het slopen van woningen om plaats te maken voor nieuwe. Wanneer dit onvermijdelijk is, wordt de bouwverhouding 40-40-20 toegepast op het deel van de woningen dat wordt toegevoegd, zodat we zeker stellen dat ook het totaal aantal sociale huurwoningen in de buurt toeneemt.
- 23. Geen leegstand in een wooncrisis.** Leegstand van woningen is onacceptabel. Als een woning te lang leeg staat, wordt door de gemeente een huurder voorgedragen. Zodra het landelijk kan, voeren we daarnaast een leegstandsheffing in. We ontruimen niet voor leegstand.
- 24. Betaalbaar wonen op het Marineterrein.** We kiezen voor een groen en toegankelijk Marineterrein met een stevig accent op wonen. 100% van de woningen daar wordt betaalbaar.
- 25. Wonen, niet parkeren naast de Dam.** GroenLinks wil de bovengrondse Bijenkorf-garage sluiten, hier is ruimte voor woningen. Hiermee lossen we de Bijenkorf-file op en maken we ruimte voor voetgangers en fietsers.
- 26. Snellere besluitvorming.** Bouwplannen lopen ten gevolge van tegenstrijdige adviezen en voorschriften uit verschillende directies onnodig vertraging op. We voeren een “gebiedsregisseur” in die integrale beslissingen kan nemen. We maken heldere bestuurlijke keuzes vroeg in het proces om een bouwplan te laten slagen en vertraging te voorkomen.
- 27. Duidelijkheid en perspectief voor bouwers.** Om de bouwproductie op peil te houden is een lange termijn perspectief belangrijk. We onderzoeken of we een Amsterdams Bouwakkoord kunnen sluiten om deze zekerheid te geven.
- 28. Bouwen zodra het kan.** Soms wachten grondeigenaren eindeloos met bouwen in de hoop dat de woningprijzen zullen stijgen. Hier gaan we paal en perk aan stellen door het invoeren van boetes en wanneer nodig onteigening.
- 29. Een flexibele schil aan flexwoningen.** We zorgen voor een flexibele schil aan flexwoningen die we kunnen verplaatsen door de stad. We stellen deze woningen naast jongeren en statushouders ook voor gezinnen zonder zorgvraag beschikbaar. Als het nodig is, doen we dit via het Amsterdams Bouw- en Wooncollectief.

Hier zijn we trots op:

- **Betaalbare huur weer de focus.** In Amsterdam hebben we de krimp van de voorraad sociale huurwoningen gestopt. Sinds 2021 groeit het aantal sociale huurwoningen na decennia van krimp. Met een stimuleringsfonds voor

wooncoöperaties hebben we het mogelijk gemaakt dat er de komende jaren 700 woningen in collectief bezit worden gerealiseerd.

- **Geïsoleerde en gezonde woningen.** Met het isolatie-offensief hebben we 50.000 energieadviezen aan huis verstrekt in de wijken waar dat het hardst nodig is, met een gemiddelde besparing van tussen de 300 en 600 euro per jaar. Daarmee hebben we in totaal 15 tot 30 miljoen euro bespaard voor huishoudens met een kleine portemonnee. Dankzij GroenLinks komt er een huurkorting voor bewoners van schimmelwoningen.
- **Woningen om in te wonen.** Op initiatief van GroenLinks is een zelfwoonplicht ingevoerd. Dit voorkomt zowel het “buy to let” als het veelvuldig doorverkopen en verbouwen voor winst. Ook hebben we de leegstandsverordening ingevoerd, waardoor beter en sneller wordt gehandhaafd op leegstand in Amsterdam. Alleen al in 2024 hebben we zo ruim 1300 leegstaande of illegaal gebruikte woningen in Amsterdam vrijgemaakt. Deze leegstandsaanpak wordt naar voorbeeld van Amsterdam nu landelijk uitgerold.

1.2 Niemand in de kou

In Amsterdam laten we niemand in de kou staan. Iedereen verdient een dak boven diens hoofd, waar je ook vandaan komt en ongeacht je reden om in Amsterdam te zijn. Toch hebben te veel mensen geen toegang tot basisvoorzieningen als onderdak, zorg en ondersteuning. Dat is onacceptabel. Een menswaardig bestaan begint met een veilige plek om te slapen en toegang tot zorg. We doen alles wat binnen onze macht ligt om dit in Amsterdam zoveel mogelijk te realiseren.

GroenLinks kiest voor structurele oplossingen naast de nodige tijdelijke noodverbanden. We zetten de deur open voor wie nu buiten de boot valt. We bieden opvang en ondersteuning op maat en zorgen dat specifieke groepen zoals vrouwen, jongeren en LHBTIQA+'ers de bescherming en kansen krijgen die zij verdienen.

Dit gaan we doen:

1. **Onbeperkte opvang in de winter.** In de wintermaanden wordt opvang geboden aan iedereen die anders buiten moet slapen, ongeacht afkomst of papieren. De permanente (365 dagen per jaar) opvangplekken voor dak- en thuislozen die geen toegang hebben tot de reguliere maatschappelijke opvang breiden we uit. In plaats van te werken met vaste verblijfstermijnen wordt hier maatwerk geboden. Onderdeel hiervan is begeleiding en ontwikkelperspectief. Bij het organiseren van opvang is speciale aandacht voor specifieke doelgroepen zoals ouders met kinderen, vrouwen, jongeren en LHBTIQA+-personen.
2. **Nieuwe woonvormen.** We ontwikkelen nieuwe woonvormen voor mensen die dakloos zijn maar voor wie regulier wonen in Amsterdam niet werkt. Het kan dan zowel gaan om permanente plekken, zoals bijvoorbeeld begeleid wonen in zogenoemde Skaeve Huse, als om tijdelijke woonplekken gericht op doorstroom naar een reguliere woning buiten de regio.
3. **Onafhankelijke cliëntondersteuning en belang behartiging.** De gemeente investeert meer in onafhankelijke cliëntondersteuning van dak- en thuislozen. Zij krijgen zo betere begeleiding om hun weg te vinden binnen ‘het systeem’. Vluchtelingen en ongedocumenteerden krijgen een eigen vertrouwenspersoon

toegewezen, bijvoorbeeld via Vluchtelingenwerk. Ook komt er een ombudspersoon voor vluchtelingen en ongedocumenteerden.

4. **Sociale huurwoningen voor mensen in een kwetsbare positie.** In de samenwerkingsafspraken met de woningcorporaties zetten we in alle wijken blijvend in op het beschikbaar stellen van woningen voor mensen in een kwetsbare positie, om te zorgen dat de uitstroom uit de maatschappelijke opvang sneller op gang komt.
5. **Aandacht voor LHBTIQA+ in de opvang.** Bij verbouwing van bestaande en de realisatie van nieuwe opvanglocaties en -plekken verkennen we de mogelijkheden voor een specifieke vleugel of afdeling voor LHBTIQA+'ers.
6. **Een vaste hoeveelheid opvangplekken.** We realiseren een ijzeren voorraad aan opvangplekken die voor verschillende groepen kan worden ingezet.

Hier zijn we trots op:

- **Dakloosheid tegengaan.** We investeerden bijna 30 miljoen in de aanpak van dakloosheid en creëerden honderden extra opvang- en woonplekken. Ook openden we de winteropvang zodat 250 mensen gedurende de wintermaanden binnen kunnen slapen, dit doen we extra naast de winterkouderegeling. Daarnaast zetten we ook in op preventie zoals snelle schuldhulpverlening en 'bijstand-in-één-dag'.
- **Huisvesting voor mensen in een kwetsbare positie.** Via het Programma Huisvesting Kwetsbare Groepen heeft de gemeente woningen gerealiseerd voor daklozen, ex-gedetineerden en mensen in een onveilige thuissituatie.

1.3 Een rechtvaardige economie

GroenLinks kiest voor een economie waarin ondernemende mensen de motor zijn, maar laat de economie niet over aan ondernemers en bedrijven. Amsterdam is een plek waar je geld kunt verdienen, maar niet ten koste van de stad. In de economie van de stad kiest GroenLinks voor de economie van de coöperaties (ook wel Gemeenschapseconomie genoemd) en het midden- en kleinbedrijf. In de stad is ook ruimte voor grote bedrijven, maar niet om kleinschalige initiatieven en ondernemingen over te nemen of weg te drukken. Tegelijk weten we dat regels om het gedrag van grote bedrijven in goede banen te leiden uit Den Haag en Brussel moeten komen.

De economie van de toekomst is duurzaam. Daarom maken we geen onderscheid tussen lineaire en circulaire economie.

We besteden explicet aandacht aan sekswerk, omdat sekswerk werk en economie is en dus thuis hoort in dit hoofdstuk.

Dit gaan we doen:

1. **We bouwen aan een gemeenschapseconomie.** Deze economische aanpak zorgt ervoor dat het geld dat in een buurt, wijk of stadsdeel wordt verdien, ook echt ten goede komt aan de bewoners. Lokale bedrijven, zeker coöperatieve ondernemingen, zijn meer geneigd om lokale mensen aan te nemen en hun inkopen lokaal te doen. De gemeente geeft ze zoveel mogelijk voorrang bij aanbestedingen en inkooptrajecten, maakt (fysiek) ruimte voor ze en zorgt ervoor dat ze niet tegen bureaucratische drempels aanlopen. In de wijken waar de economie een steuntje in de rug kan gebruiken, zetten we fondsen met wijkdeelhouderschap op, die

investeren in lokale ondernemers, ze een fysieke plaats bieden en begeleiden in hun ontwikkeling.

2. **We zetten Amsterdams geld in voor verandering.** De gemeente Amsterdam geeft jaarlijks ongeveer €3 miljard uit aan de inkoop van goederen en diensten. GroenLinks vindt dat die uitgaven zo veel mogelijk ten goede moeten komen aan Amsterdammers en ondersteunend moeten zijn aan gemeentelijke doelstellingen en waarden. We zetten ons inkoopbeleid in voor een sterke lokale en duurzame economie, waarbij we zorgen voor goed werk en maatschappelijke meerwaarde. De gemeente gebruikt zijn inkoopkracht om als 'launching customer' nieuwe circulaire bedrijfsmodellen mogelijk te maken. Coöperaties en lokale bedrijven hebben de voorkeur boven grote bedrijven. Daarnaast moet het er toe leiden dat er geen zaken worden gedaan met bedrijven die handelen in strijd met de gemeentelijke doelstellingen en waarden.
3. **Materialen opnieuw en opnieuw gebruiken.** We stellen vast welke materialen en producten het belangrijkst zijn om in de kringloop te houden en maken ruimte in de stad om deze laagdrempelig in te zamelen, te verwerken en opnieuw in gebruik te brengen. We organiseren daarvoor een fijnmazig netwerk van retourlogistiek in de wijken en reserveren ruimte voor industriële verwerkingscapaciteit op bedrijventerreinen en in de haven. Zo verkleinen we de afvalberg en overlast op straat, terwijl we de economie voorbereiden op een toekomst met grondstoffenschaarste en onvoorspelbare prijsschommelingen.
4. **Inzicht in grondstoffengebruik.** Van bouwmaterialen moet worden vastgelegd uit welke grondstoffen ze bestaan en hoe en wanneer ze weer te gebruiken zijn. Een materialenpaspoort wordt zo veel mogelijk de norm als de gemeente betrokken is.
5. **Circulaire initiatieven krijgen volop steun.** We ondersteunen het mkb in de overgang naar een circulaire economie door te helpen bij vergunningstrajecten, kennisnetwerken op te zetten en subsidies beschikbaar te stellen. Circulaire initiatieven, zoals Repair Café's, krijgen ruimhartige steun van de gemeente.
6. **Ondernemen en bedrijvigheid vraagt om ruimte.** Om in die ruimte te voorzien, zoekt de gemeente in zijn ruimtelijk beleid naar de balans tussen groen, wonen, recreëren en bedrijvigheid. De gemeente zet in op de realisatie van bedrijfsruimte, binnen en buiten woonwijken en koopt of realiseert die desnoods zelf via het Amsterdams Bouw- en Wooncollectief. Die bedrijfsruimte richt zich vooral op lokale ondernemers en is ongeschikt voor grote landelijke ketens.
7. **Maakindustrie in Amsterdam.** Maakbedrijven zijn cruciaal voor de transitie naar een circulaire en duurzame stad en als toekomstige werkplekken voor onze mbo studenten. We maken werk van maakcoöperaties en -bedrijven en zoeken er goede plekken voor, bijvoorbeeld aan de Riemsdijkkade.
8. **Amsterdam doet wat ze kan tegen netcongestie.** Economie en woningbouw worden belemmerd omdat er weinig ruimte is op het elektriciteitsnet. We leveren onze bijdrage om het mogelijk te maken dat het net snel wordt uitgebreid. Dat betekent onder andere dat we helpen met het zoeken naar passende locaties voor de onderstations die er komende jaren bij moeten komen, waarbij de natuur voor ons geen passende locatie is. Als er geen ruimte op het net is, maken we transparante keuzes over wie er mag aansluiten en wie niet.
9. **Een divers winkelaanbod.** We strijden voor een betere huurbescherming (en behoud van lage huurprijzen) van winkelruimte om lokale zelfstandige ondernemers te beschermen. Bij intensieve renovatie moeten lokale winkeliers een beroep kunnen

doen op de gemeente om samen met de vastgoedeigenaar een tijdelijk alternatief pand te vinden. Waarbij ze na verbouwing hun onderneming in het pand voort kunnen zetten met eenzelfde redelijke huur.

10. Markten moeten ruimte krijgen voor ondernemerschap en innovatie.

Transparant beleid en goed beheer zijn essentieel zodat de markten in de stad plekken blijven voor goed, innovatief, toekomstgericht en lokaal gebonden ondernemerschap. GroenLinks vindt het belangrijk dat de markten toegankelijk blijven; een plek van ontmoeting en sociale cohesie, niet alleen economische activiteit.

11. Wie zaken wil doen in of met Amsterdam, moet rekening houden met de stad.

GroenLinks vindt dat de stad die verwachting moet uitspreken richting ondernemers en bedrijven. Waar nodig en mogelijk moet de stad goed gedrag stimuleren en slecht gedrag tegengaan. De stad doet dat vaak al, maar moet dat veel expliciter en gerichter gaan doen. Amsterdam maakt daarom een heldere gedragscode waarin de stad vastlegt wat ze verwacht van bedrijven die zaken willen doen met de stad.

12. Een Economic Board die de stad vertegenwoordigt. In de Economic Board maken we ruimte voor de gemeenschapseconomie en vakbonden, zodat de hele economie aan tafel zit. Het dient geen extra lobby-orgaan te zijn voor grote bedrijven wiens belangen haaks staan op het gemeentelijk beleid.

13. Sekswerk is werk. Sekswerkers worden voor het gemeentelijk beleid dus ook benaderd als ondernemers. Zij moeten veilig hun werk kunnen doen en daarin vrij zijn van discriminatie. De politie heeft daarin een belangrijke rol. Daarom organiseren we structureel contact tussen sekswerkers en de politie. Hierin is het werk van Amsterdam Center for Sex Workers, maar ook van informele netwerken zoals het Prostitutie Informatie Centrum (PIC) noodzakelijk.

14. Raamsekswerk is onderdeel van het sekswerk in de stad. Wel willen we af van raamsekswerk als toeristische attractie en de bijbehorende toeristische drukte. Daarom steunen we de ontwikkeling van een nieuw erotisch centrum buiten de binnenstad. We zorgen ervoor dat de huidige sekswerkers hun werkplek niet verliezen. Dat betekent dat er op de Wallen alleen ramen worden gesloten als die elders in de stad worden gecompenseerd.

15. In totaal komen er meer veilige en vergunde werkplekken voor sekswerkers. Ook vergund thuiswerken en werven via internet wordt mogelijk. We hebben hiervoor aandacht voor groepen sekswerkers waar het moeilijker voor is om werkplekken te vinden zoals mannelijke sekswerkers.

16. We staan open voor nieuwe vergunde vormen van sekswerk. We onderzoeken in samenwerking met sekswerkers of Amsterdam een andersoortige plek voor sekswerkers, zoals een straatsekswerkzone, moet openen. Straatsekwerkzones worden door sekswerkers ervaren als fijne en veilige werkplekken, toegankelijk voor alle sekswerkers. Sekswerkers zijn zo niet afhankelijk van exploitanten en het is voor de zorg een laagdrempelige manier om toegang te krijgen tot de meest kwetsbare sekswerkers die anders van de radar verdwijnen.

Hier zijn we trots op:

- **Naar de gemeenschapseconomie.** Via ‘Community Wealth Building’ zijn door de hele stad coöperatieve ondernemingen opgestart die werkgelegenheid bieden en zorgen dat het verdiende geld in de stad blijft. De gemeenschapseconomie is nu onderdeel geworden van het beleid van Economische Zaken: Coöperaties en maatschappelijke organisaties zitten nu nadrukkelijk aan tafel. In Nieuw-West is een pilot gestart met een lokaal betaalsysteem om een sterke lokale economie te bouwen.
- **We benutten de ruimte op het net eerlijk.** We hebben samen met de netbeheerder een voorrangsregeling gemaakt voor wie een elektriciteitsaansluiting kan krijgen. We hebben ervoor gezorgd dat er geen nieuwe plannen meer voor datacenters bijkomen. Zo zorgen we dat essentiële functies altijd een aansluiting kunnen krijgen.
- **We geven zelf het circulaire voorbeeld.** De gemeente vermindert de eigen reststromen radicaal. We hebben dertig nieuwe schoolgebouwen circulair laten bouwen. Alle sportvelden worden zo aangelegd dat ze herbruikbaar zijn.

1.4 Zekerheid voor iedereen

Niemand zou in armoede moeten leven. Dat begint bij een fatsoenlijk minimumloon en een uitkering waarvan je rond kunt komen. Hiervoor is politiek Den Haag aan zet. In Amsterdam halen we alles uit de kast om armoede zoveel mogelijk te bestrijden.

Bij armoede- en schuldhulpverlening is een vertrouwd, sterk netwerk cruciaal. Daarom zetten we in op sterke netwerken, vooral in buurten waarin veel mensen wonen die wat extra hulp nodig hebben. We investeren in een goede samenwerking tussen kleinschalige informele hulporganisaties en de gemeentelijke formele organisaties, zoals de buurtteams. Die samenwerking kenmerkt zich door goede communicatie en kennisdeling, heldere afspraken over onderlinge verantwoordelijkheid en een warme overdracht. Door kleinschalige buurtinitiatieven en informele hulpverlening te ondersteunen, bijvoorbeeld door de aanvraag van kleine subsidies eenvoudiger te maken, zorgen we ervoor dat Amsterdammers elkaar, dichtbij, in de wijk, kunnen helpen. Door goede kennisdeling en het gebruik van ervaringsdeskundigheid, kunnen deze partijen elkaar aanvullen en versterken.

Bij armoedebestrijding en schuldhulpverlening moet extra aandacht zijn voor ervaringsdeskundigheid. Te vaak krijgen Amsterdammers die hulp vragen nog het gevoel dat zij niet vertrouwd worden. Dat moet en kan anders, door als gemeente en uitvoerders, bijvoorbeeld bij de buurtteams, goed te luisteren. Bijvoorbeeld naar de ervaringen van Amsterdammers die eerder hulp nodig hadden of slachtoffer werden van het toeslagenschandaal. Van deze ervaringsdeskundigen kunnen we veel leren, over manieren om toegang tot armoede- en schuldhulp makkelijker en toegankelijker te maken, over een respectvolle en begrijpelijke bejegening naar Amsterdammers toe en over het verbeteren van de vindbaarheid van armoederegelingen. Deze ervaringsdeskundigheid willen wij op alle niveaus van de sociale hulpverlening inzetten, zodat beleid én uitvoering verbeterd worden. Daarbij zorgen we natuurlijk voor een eerlijke vergoeding voor deze ervaringsdeskundigen.

Bij schuldhulpverlening is het ook belangrijk dat we beter begrijpen hoe iemands werksituatie is, bijvoorbeeld wanneer het gaat om kleine zelfstandigen of zzp'ers. We zien de laatste jaren dat deze groepen steeds vaker financiële hulp nodig hebben, ook wanneer zij wel werken. Juist in Amsterdam moeten we goed zorgen voor onze kleine ondernemers

door persoonlijke, gespecialiseerde schuldhulpverlening te bieden. We zetten extra in op het bereiken van deze groepen. Want zelfstandig ondernemers in bijvoorbeeld de zorg en de creatieve sector zijn een belangrijke basis voor onze stad.

Dit gaan we doen:

- 1. Menselijke hulp bij geldproblemen.** We zetten in op een breed perspectief op armoede en schuldhulpverlening, waarbij individuen in verband worden gezien met hun gezin, werkgeschiedenis, gezondheid, wijk en sociale omstandigheden. Dat betekent dat we over domeinen heen kijken en investeren in buurten. Vaak bereiken armoederegelingen de doelgroep niet. Daarom gaan we kijken hoe we het gebruik ervan kunnen vergemakkelijken. Bijvoorbeeld door te automatiseren en de grote verscheidenheid aan armoederegelingen terug te brengen. Tegelijkertijd blijft maatwerk belangrijk en zetten we ook in op ondersteuning van Amsterdammers die wegens specifieke omstandigheden nog wat extra steun nodig hebben, bijvoorbeeld bij het financiëren van een onverwachte uitvaart, of door gratis menstruatieproducten aan te bieden.
- 2. Informele hulporganisaties in het sociaal domein zijn belangrijk.** Zij kennen de wijk, bewoners en bieden een vertrouwd eerste aanspreekpunt. De komende jaren besteden we extra aandacht aan informele organisaties en kijken we hoe we subsidieregelingen eenvoudiger kunnen maken. Ook investeren we in een warmere samenwerking en overdracht tussen informele organisaties en formele gemeentelijke organisaties op het gebied van armoedebeleid en schuldhulpverlening.
- 3. Het vinden van passend werk vraagt aandacht.** Niet iedere Amsterdamer is hetzelfde, heeft dezelfde ervaringen of kan dezelfde dingen. Daarom investeren we in gepersonaliseerde hulp wanneer mensen zoeken naar werk of een opleiding. We kijken naar de kennis en vaardigheden van het individu en zoeken naar scholing of werk dat bij hen past én waar zij ook in de toekomst wat aan hebben. Dit doen we onder meer door aandacht te hebben voor beroepen en kennis waar de komende jaren veel vraag naar is.
- 4. We maken ruimte voor ervaringsdeskundigheid.** Dat doen we door Amsterdammers die eerder contact en ervaring hadden met armoedebeleid en schuldhulpverlening te vragen naar hun ervaringsexpertise. Deze kennis zetten we in om beleid en uitvoering, waaronder de manier waarop de gemeente met bewoners communiceert, te verbeteren. Natuurlijk worden ervaringsdeskundigen vergoed voor hun tijd, werk en expertise, bijvoorbeeld in de vorm van een buurtbaan.
- 5. Ook vroegsignalering voor zelfstandigen.** In Amsterdam hanteren we al sinds 2008 vroegsignalering in de schuldhulpverlening. Tot nu toe wordt deze aanpak alleen toegepast bij Amsterdammers in loondienst die hulp nodig hebben bij schulden. Wij zetten ons in om deze aanpak uit te breiden naar kleine zelfstandigen en zzp'ers in Amsterdam, die de laatste jaren steeds vaker te maken krijgen met armoede en schuld.
- 6. We ondersteunen zzp'ers.** We verbeteren de informatiepositie voor zzp'ers over hun rechten en plichten en financiële gezondheid, maken ze bewust van schijnzelfstandigheid en versterken de bestaanszekerheid voor deze doelgroep.
- 7. Makkelijker aan het werk.** We blijven ons inzetten om drempels weg te nemen die ervaren worden door bijstandsgerechtigde Amsterdammers die aan het werk willen. De bijverdienpremie, waardoor mensen in de bijstand extra kunnen werken en

daarmee financiële armsgang krijgen, wordt voortgezet. De uitstroompremie die mensen beloont wanneer ze vanuit de bijstand aan het werk gaan wordt gecontinueerd. Dit alles draagt bij aan een gemeentelijk beleid dat inzet op positieve aandacht en vertrouwen in plaats van op negatieve prikkels en wantrouwen.

8. **Scholing als oplossing.** Deels kan armoede worden aangepakt door mensen te helpen bij het ontwikkelen van kennis en vaardigheden om werk te vinden. Met scholing en ontwikkeling helpen we Amsterdammers die daar ruimte voor hebben en dat willen, hun mogelijkheden verder te vergroten. Dat doen we onder meer door met werkgevers werk-leer-trajecten op te zetten, te zorgen voor voldoende stages en door mensen de kans te geven om een opleiding te volgen. Ook als je een uitkering krijgt.
9. **Sociale Firma's.** We koesteren de sociale firma's in de stad. Zij bieden werk en dagbesteding aan mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en leveren nuttige en gewaardeerde diensten aan de stad. De gemeente werkt actief met ze samen, of het nou gaat om inkoop, of hun behoefté aan praktische ondersteuning of het vinden van bedrijfsruimte.
10. **Aan het werk tijdens je asielprocedure.** De pilot 'asielzoekers aan het werk' wordt onderdeel van de reguliere aanpak om mensen aan het werk te helpen.
11. **We gaan door met de Buurtbanen en de banen als Buurtmedewerker.** Hierbij zetten actieve Amsterdammers hun kennis en ervaring in bij organisaties in de buurt. Tegelijkertijd ontwikkelen ze zich als werknemer en kunnen ze hierna doorstromen naar regulier betaald werk of een eigen onderneming opzetten.
12. **We investeren in financiële vaardigheden bij kinderen, jongeren en volwassenen.** We zetten extra in op de aanpak van schulden bij jongeren. Samen met jongerenwerk en schuldhulpverlening gaan we met jongeren en hun ouders het gesprek aan over hoe zij financiële verleidingen kunnen weerstaan, zowel online als offline.
13. **We stimuleren goed werkgeverschap.** Daarbij hoort ook dat we de uitbuiting van werknemers tegengaan. Hierin trekken we samen op met de regio en de landelijke overheid. We hebben hierbij bijzondere aandacht voor de uitzend-, bezorg- en schoonmaakbranche.
14. **Betere bescherming voor arbeidsmigranten.** De positie van arbeidsmigranten wordt versterkt, uitbuiting gaan we tegen en we stimuleren goed werkgeverschap. Hierbij kijken we zowel naar EU-arbeidsmigranten als arbeidsmigranten van landen daarbuiten, inclusief ongedocumenteerde werkers. Daarbij hebben we speciale aandacht voor mensen in de meest precaire arbeidssituaties. Ook na 2027 verlengen we de aanpak arbeidsmigranten. We maken een plan om voor goede huisvesting voor arbeidsmigranten te zorgen. We betrekken daarbij werkgevers en zorgen daarbij ook dat die financieel bijdragen. We intensiveren de handhaving op slechte huisvesting.

Hier zijn we trots op:

- **Meer mensen aan het werk.** Het aantal mensen in de bijstand is in acht jaar afgenomen van 42.000 naar 35.000. We hebben buurtbanen gecreëerd voor mensen die wel willen werken maar de weg naar de arbeidsmarkt niet goed kunnen vinden. Daarnaast hebben we met de succesvolle pilot Stap voor Stap geïnvesteerd in

kleinschalige, intensieve begeleiding van mensen die vanuit de bijstand duurzaam aan het werk willen in Nieuw-West, Zuidoost en Noord.

- **Betere regelingen voor mensen in armoede.** Mensen in de bijstand mogen nu bijverdienen, waardoor de bestaanszekerheid van een grote groep mensen enorm is verbeterd. We hebben de armoederegeling in Amsterdam anders ingericht, zodat bij toekenning niet alleen wordt gekeken naar het inkomen van aanvragers, maar ook naar hun lasten. Zo houden zij meer besteedbaar inkomen over, op een manier die past bij het leven en de situatie van deze Amsterdammers.
- **Aandacht voor de uitbuiting van arbeidsmigranten.** In de nieuwe aanpak voor arbeidsmigranten in Amsterdam hebben wij gezorgd voor een sterke positie voor deze arbeidsmigranten. Het tegengaan van uitbuiting van Amsterdamse arbeidsmigranten staat hierin centraal.
- **Gratis menstruatieproducten.** We pakken menstruatiearmoede aan. We zorgden ervoor dat op publieke plekken in de stad gratis menstruatieproducten beschikbaar zijn. Daarnaast kunnen Amsterdammers met een stadspas deze producten gratis krijgen.

1.5 Herover de binnenstad

Bezoekers zijn in Amsterdam welkom om te genieten van alle mooie dingen waar Amsterdammers ook van genieten. Alleen zien we dat de huidige enorme hoeveelheid bezoekers een te grote druk op de openbare ruimte en de economische structuur van de stad legt. Dat merken we aan de drommen mensen die in TikTok-rijen door de smalle straten van de binnenstad schuifelen. Aan de vele budgetvluchten die hier opstijgen en landen. En aan de monocultuur van stroopwafel- en souvenirzaken in ons straatbeeld. Dit gaat ten koste van lokale ondernemers en Amsterdammers. Dit probleem speelt zich niet meer alleen af in de binnenstad, maar in toenemende mate ook in delen van West, Oost en Zuid.

Het overtoerisme brengt overcommercialisering met zich mee: delen van onze stad lijken alleen nog maar gericht op aanbod voor bezoekers. Deze overcommercialisering drukt bewoners uit hun huizen, buurtondernemers uit hun panden en maakt straten onleefbaar. Zo ontstaat een monocultuur die is gericht op bezoekers, terwijl betaalbare boodschappen of een bakje koffie in steeds meer buurten verdwijnen.

GroenLinks wil daarom alles op alles zetten om de aantallen toeristen te beperken en om Amsterdammers weer meer ruimte te geven. Daarom verhogen we de toeristenbelasting en onderzoeken we andere (financiële) maatregelen tegen overtoerisme. Tegelijkertijd stimuleren we lokaal ondernemerschap en verkennen we manieren waarop Amsterdammers juist meer kunnen genieten van de (culturele) activiteiten in de stad.

Horeca is een essentieel onderdeel van Amsterdam. Plekken om oude bekenden op te zoeken of juist nieuwe ervaringen op te doen. Hiervoor is balans nodig tussen ondernemerschap en leefbaarheid. Balans tussen vrijzinnigheid en verantwoordelijkheid. Hierbij hebben we aandacht voor de behoeften in verschillende stadsdelen. Waar de drukte in Centrum vraagt om maatregelen, willen we horeca in Zuidoost en Noord juist stimuleren.

Dit gaan we doen:

- 1. We maken ruimte voor wat we wél willen.** Daartoe breiden we de hyperlokale en effectieve aanpak van strategisch vastgoed aankopen, zoals de NV Zeedijk dat doet, uit naar alle buurten waar toerisme zwaar op de leefbaarheid drukt. Pilots die hiervoor lopen in de stadsdelen Zuid, West en Oost worden uitgebreid.
- 2. GroenLinks wil een volledig verbod op vakantieverhuur.** Zodra dat wettelijk mogelijk is, voeren we zo'n verbod in. Sancties op overtreding worden verzwaard en handhaving wordt uitgebreid. Huizenruil zouden we graag loskoppelen van de regels voor vakantieverhuur.
- 3. We verhogen de toeristenbelasting flink.** Daarnaast willen we dat dagbezoekers, die nu uitgesloten zijn van de toeristenbelasting, ook gaan meebetalen aan de negatieve gevolgen van overtoerisme.
- 4. We voorkomen de commercialisering van de openbare ruimte.** Terrassen mogen de ruimte voor voetgangers niet beperken. Extreme rijvorming zoals bij TikTok-rijen gaan we tegen waar dit grote druk op de openbare ruimte veroorzaakt.
- 5. Er komen geen nieuwe hotelkamers bij in Amsterdam.** We werken alleen mee aan nieuwe hotelvoorzieningen als er sprake is van nieuw voor oud.
- 6. We bestrijden monocultuur in het winkelaanbod.** Als de pilot waarbij toeristenwinkels een vergunning moeten aanvragen een succes is, zetten we deze zo snel mogelijk om in beleid.
- 7. Spreiding coffeeshops.** We zetten in op het verder spreiden van coffeeshops over de stad.
- 8. Horeca die iets brengt.** In het nieuwe horecabeleid willen we stimuleren dat er horeca komt en blijft die iets toevoegt aan de buurt. We zijn tegen de commercialisering van de openbare ruimte en zorgen ervoor dat terrassen niet de ruimte voor voetgangers, maar van bijvoorbeeld parkeerplaatsen opnemen.

Hier zijn we trots op:

- **Vakantieverhuur aan banden.** We hebben verbodswijken voor vakantieverhuur ingesteld. In de rest van de stad geldt er nu een maximum aantal nachten.
- **Inzetten op wat we wel willen.** Met ons voorstel *Reclaim het Centrum* hebben we stappen gezet om het Centrum weer een plek voor Amsterdammers te laten zijn. Ook zijn er nu regels opgenomen om ambachtelijke bedrijven in het Centrum te behouden en beschermen.

2. Een duurzame en groene stad.

De klimaat- en biodiversiteitscrises bedreigen ons existentieel en vereisen grote transities. Die transities stellen ons voor grote uitdagingen, maar ze bieden ook kansen. Kansen om Amsterdam beter te maken. Wij gaan voor een stad die niet alleen is voorbereid op de toekomst, maar ook mooier, gezonder en eerlijker wordt.

We kiezen voor een stad met goed geïsoleerde huizen en goedkope energie. Dat doen we niet alleen omdat de energietransitie nodig is om klimaatverandering aan te pakken, maar ook omdat het een kans is om de kosten van ons energiegebruik te verminderen.

We staan voor een stad waar onze lucht, ons water en ons voedsel gezond zijn. Dat doen we omdat het verlies aan biodiversiteit levensgevaarlijk is en tegelijk omdat wij zelf gezond willen zijn. Wie de natuur vervuilt, vergiftigt uiteindelijk zichzelf.

We zetten ons in voor een stad waarin groene straten en pleinen ons tegen extreem weer beschermen. Dit is nodig met een ontwrichtend klimaat. Daarnaast maken planten Amsterdammers gelukkiger en gezonder. Mooie straten en fijne parken zijn fijner om in te verblijven dan een versteende stad.

We zetten vol in op een stad waar lopen, fietsen en openbaar vervoer centraal staan. Dat doen we omdat het duurzaam is én omdat het tijd is de stad terug te veroveren op de auto. Zo loopt onze stad niet vast, maken we ruimte voor leven en zorgen we dat onze kinderen veilig naar school kunnen.

Tot slot gaan we ook voor een stad waar we circulair met onze grondstoffen omgaan. Dat doen we omdat het moet, maar het zal de stad ook aangenamer maken. We willen af van afval. Overal, en zeker op straat.

2.1 Eerlijk naar duurzame energie

De transitie naar duurzame energie zetten we met volle kracht voort. Omdat de aanpak van klimaatverandering niet langer kan wachten. Omdat mensen te veel kwijt zijn aan hun energierekening. Omdat we minder afhankelijk moeten worden van landen buiten de EU. Klimaatrechtvaardigheid is daarbij noodzakelijk, want alleen wanneer we de kosten van de overstap eerlijk verdelen en we er voor zorgen dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen, kan de overstap naar duurzame energie slagen. Die overstap is van alle

Amsterdammers: bewoners en bedrijven. Juist van bedrijven verwachten we dat ze vol inzetten op duurzame energie.

GroenLinks kiest voor actie. We maken onze stad schoner, groener en energiezuiniger: straat voor straat, dak voor dak. Dat betekent isoleren, zonnepanelen plaatsen, duurzame warmtenetten uitbouwen en verspilling tegengaan. We helpen bewoners, ondernemers en buurten om samen te verduurzamen en ruimen belemmeringen uit de weg. We blijven hard werken aan de oplossing van netcongestie, zodat er geen belemmeringen zijn voor verduurzaming. Daarbij houden we oog voor de natuur, want voor we het weten slokken al die oplossingen (onderstations, hoogspanningsmasten) de natuur op. Zolang de congestie niet is opgelost, zetten we de beschikbare ruimte op het elektriciteitsnet in voor essentiële functies zoals wonen en onderwijs.

GroenLinks gelooft in een stad die zelf energie opwekt, slim opslaat en eerlijk verdeelt. Met wind, zon, geothermie en restwarmte bouwen we aan een toekomst zonder aardgas. De energietransitie doen we samen: van de woonwijk tot de haven, met oog voor mens, natuur en betaalbaarheid. Energiecoöperaties zijn daarbij voor GroenLinks de eerst aangewezen partner. Ze zorgen voor lagere energierekeningen en brengen het eigendom van de energievoorziening in handen van mensen en niet van grote bedrijven. Ook maken ze oplossingen mogelijk waar grote bedrijven niet toe in staat zijn, zoals het afstemmen van zeer uiteenlopend elektriciteitsgebruik.

Een duurzame stad is niet alleen noodzakelijk voor het klimaat: het maakt Amsterdam ook schoner, stiller en leefbaarder voor iedereen.

Dit gaan we doen

- 1. We doen wat nodig is.** Als hoofdstad verbinden we ons uiteraard aan de (inter)nationale klimaatdoelen. Dat betekent dat we in 2030 in Amsterdam onze CO2 uitstoot met 60% hebben gereduceerd ten opzichte van 1990.
- 2. Zonnepanelen plaatsen we waar het kan.** Daarbij hebben zonnepanelen op daken, balkons en parkeerplaatsen voorrang. Met batterijoplossingen draagt de gemeente bij aan het opvangen van de afschaffing van de salderingsregeling.
- 3. Windmolens plaatsen we waar het kan.** We houden rekening met de mens en natuur van nu, waarbij we - uiteraard binnen wettelijke regels - de toekomst van mens en natuur het zwaarst laten wegen.
- 4. Betaalbaar aardgasvrij.** Amsterdam kan snel aardgasvrij zijn als het volgende kabinet echt duurzame keuzes maakt en de betaalbaarheid voor bewoners garandeert. Wij blijven ambitieuze plannen maken en verwezenlijken.
- 5. Isoleren blijft topprioriteit.** Daartoe breiden we het ingezette isolatieoffensief uit over de hele stad. De gemeente blijft doorgaan met energiecoaches en fix-brigades en helpt bewoners en ondernemers met collectieve isolatie- en verduurzamingsacties. Waar mogelijk wordt handhavend opgetreden tegen energieverspilling.
- 6. Een publiek warmtebedrijf.** We zetten ons in voor nieuwe financieringsmodellen om warmtenetten snel aan te leggen en/of mee te laten lopen met ander onderhoud aan kabels en leidingen. Om te verzekeren dat deze warmtenetten in collectief bezit zijn, richten we een publiek warmtebedrijf op.

7. **We kiezen voor warmtenetten én warmtepompen.** Dit zijn dan open, duurzame warmtenetten met bronnen als geothermie, riothermie en restwarmte. Nieuwbouw wordt voorzien van innovatieve warmteoplossingen. Bestaande bouw wordt waar mogelijk aangesloten op verduurzaamde netten. Om de transitie op gang te houden, zetten we in op warmtepompen. Welke warmteoplossing er ook aan de orde is, betaalbaarheid voor bewoners is een belangrijke voorwaarde.
8. **Verduurzaming door het collectief, voor het collectief.** De gemeente steunt het realiseren van onafhankelijke, lokale energiesystemen. Energiecoöperaties, buurtinitiatieven en collectieve acties worden actief ondersteund en krijgen voorrang bij aanbestedingen en tenders.
9. **We blijven ons inzetten voor de krimp van Schiphol.** Schiphol is een bron van herrie, ongezonde lucht en CO2. Bovendien belemmert de luchthaven de ontwikkeling van zijn omgeving. Als aandeelhouder van Schiphol blijven we strijden voor het sterk terugdringen van de CO2-uitstoot en fijnstof-uitstoot van Schiphol. We blijven bewoners rondom Schiphol actief betrekken bij plannen over de luchthaven en beperken de overlast die de luchthaven hen geeft, zowel op het gebied van vervuilende uitstoot als geluid.
10. **Cruiseschepen horen niet thuis in Amsterdam.** We zetten ons in om deze te verbannen uit de stad.
11. **We stimuleren de duurzaamheidsplannen van de Amsterdamse haven.** We besteden extra aandacht aan initiatieven die de energietransitie ondersteunen en versnellen, zoals Stoomnet, en aan initiatieven die de doorvoer van milieuschadelijke stoffen voorkomen. Samen met omliggende gemeenten en de metropoolregio werken we aan een duurzame en ecologisch verantwoorde inrichting van het hele havengebied.
12. **We maken verduurzamen makkelijk.** De gemeente schrappt belemmerende regelgeving voor verduurzaming van woningen en bedrijven of past deze aan. Gemeente stimuleert, faciliteert en ontzorgt bewoners, ondernemers en VvE's, met kennis en subsidies.
13. **Geen fossiele en vleesreclame.** We blijven ons inzetten voor een verbod op fossiele en vleesreclame.

Hier zijn we trots op:

- **Streng voor grote vervuilers.** We hebben afspraken gemaakt met de tien grootste uitstoters om hun uitstoot flink terug te dringen. De positie van de gemeente ten aanzien van Schiphol is drastisch veranderd. De gemeente zet zich nu in voor krimp van het aantal vluchten, een verbod op nachtvluchten en privéjets en betere werkstandigheden voor het personeel.
- **Van het gas af.** We hebben de eerste stappen gezet om een publiek warmtebedrijf op te richten, zodat de toekomstige warmtevoorziening in collectieve handen is. Het Westergasterrein is bijna van het gas af. We hebben 333 VvE's geholpen te verduurzamen. Bewoners hebben ervoor gezorgd dat het WG-terrein van het gas af gaat, ondersteund door de gemeente.
- **Duurzame elektriciteit.** We hebben windmolens in de haven gebouwd en er zijn meer dan 300.000 zonnepanelen geplaatst. We hebben een zonnebank geopend,

waarbij duizend huishoudens in de sociale huur gratis tweedehands zonnepanelen hebben gekregen.

2.2 Een duurzame relatie tussen milieu, dier en mens

GroenLinks staat voor een toekomstbestendige relatie met onze omgeving. Voor het stoppen met het vervuilen van bodem, lucht en water. Voor een diervriendelijke stad. Voor GroenLinks is duurzaamheid meer dan alleen groene stroom. Veel meer.

Onze lucht maken we gezond. Fijnstof doet de gemiddelde levensverwachting kelderen. Voor mensen die gevoelig zijn voor luchtvervuiling, beperkt het de vrijheid. We pakken bronnen van luchtvervuiling aan en zetten ons radicaal in voor een schone lucht.

Onze waterhuishouding maken we toekomstbestendig, zodat we klaar zijn voor een klimaat met meer droogtes en extreme regenval. De dieren in onze stad koesteren we.

We gaan voor een vruchtbare bodem. Ons huidige voedselsysteem is wereldwijd verantwoordelijk voor een derde van de uitstoot en veroorzaakt veel dierenleed. In Amsterdam jagen we de vraag naar gezond en duurzaam voedsel aan. De landbouw in Noord en Weesp helpen we te verduurzamen. We zijn volmondig bondgenoot en aanjager van stadslandbouwprojecten, want het zijn belangrijke aanjagers van de voedseltransitie en zorgen daarnaast ook voor gemeenschapszin en natuur.

Dit gaan we doen

- 1. We pakken bodemdaling aan.** Op dit moment veroorzaken lage waterstanden veel uitstoot bij het inklinken van de grond. We pakken het probleem van bodemdaling aan samen met de landelijke overheid en de provincie.
- 2. In Amsterdam willen we dat landbouw duurzaam is.** Daartoe bewandelen we twee sporen. We ondersteunen boeren die voorop willen lopen. Tegelijk helpen we gangbare boeren die vastzitten in het systeem om kleine verbeteringen aan te brengen. Veeteelt in het gemeentelijk landelijk gebied moet natuurinclusief en grondgebonden zijn. De gemeente stelt in haar omgevingsplan regels vast die nodig zijn om de doelen op het gebied van bodemdaling te bereiken. Door dit natuurinclusieve landelijk gebied beter te ontsluiten voor recreatie en educatie, kan het voor boeren, inwoners en de natuur een rol vervullen.
- 3. We ondersteunen landbouw door de gemeenschap.** Stadslandbouw en andere vormen van Community Supported Agriculture krijgen een vast hulppunt bij de gemeente, zoals het stadslandbouwloket in Den Haag. Vergunningverlening maken we toegankelijk en passend zodat basisvergunningen zoals een kleine kas of een composttoilet niet langer hoofdpijndossiers zijn. Stadslandbouw krijgt een vaste plek in de gebiedsontwikkeling.
- 4. We stimuleren de korte voedselketen.** We werken samen met agrarische ondernemers uit de regio, andere gemeenten en Amsterdamse markten om de vraag naar lokale producten aan te jagen. Ook faciliteren we dat Amsterdammers makkelijker toegang hebben tot deze producten. De gemeente koopt voedsel zelf zo veel mogelijk lokaal in.

- 5. Aanjagen van het dieet van de toekomst.** We bevorderen educatieprogramma's rondom gezond, duurzaam en lokaal eten en ondersteunen initiatieven op dit thema. We zien het belang van de eiwittransitie en stimuleren Amsterdammers om meer plantaardig te eten.
- 6. Gezonde lucht in heel Amsterdam.** Met onze voorstellen voor mobiliteit, cruiseschepen en Schiphol, wordt de lucht al een stuk gezonder. Maar het is niet genoeg. Op plekken waar de luchtkwaliteit niet aan de WHO-standaarden voldoet, voeren we verregaande maatregelen in om de gezondheid van Amsterdammers te beschermen. De gemeente ondersteunt burgernetwerken die de luchtkwaliteit zelf meten.
- 7. Houtstook terugdringen.** Bij het stoken van hout komen schadelijke stoffen vrij die slecht zijn voor natuur, mens en klimaat. De hoge uitstoot van fijnstof kan zorgen voor ernstige gezondheidsklachten. Er komt zo snel mogelijk een stookverbod bij slecht weer.
- 8. ICL aanpakken.** De kunstmestfabriek ICL veroorzaakt grote overlast voor bewoners in Noord. Inmiddels is duidelijk dat er behalve de vieze geur ook onacceptabele giftige stoffen worden uitgestoten. GroenLinks zet maximale druk op de provincie om de uitstoot van ICL aan te pakken.
- 9. Goede samenwerking met de waterschappen.** Ook al krijgt Waternet een nieuwe structuur, Amsterdam zet zich voluit in voor integraal waterbeheer, samen met waterschap Amstel, Gooi en Vecht en andere waterschappen.
- 10. Regenwater vangen we op.** We maken het makkelijk om een regenton te plaatsen aan de gevel zodat waardevol regenwater kan worden opgevangen. Met dit water kunnen geveltuinen en ander snippergroen bewaterd worden bij droogte.
- 11. We bereiden ons voor op het veranderend klimaat.** Klimaatverandering heeft grote invloed op onze waterhuishouding. We bereiden ons daar grondig op voor. We maken een toekomstverkenning, brengen de maatregelen in kaart die genomen moeten worden en gaan die zo snel als nodig en mogelijk uitvoeren. We bouwen niet op risicovolle locaties.
- 12. We werken aan schoon oppervlaktewater.** De waterkwaliteit van onze grachten, sloten en plassen kan en moet beter. We pakken de vuilwaternaansluitingen op het hemelwaterriool aan zodat het oppervlaktewater schoon en aantrekkelijk blijft. We breiden groene oevers en drijvend groen uit vanwege bewezen goede effecten op de waterkwaliteit en de biodiversiteit. We zetten in op de levering van gezuiverd afvalwater aan de industrie, zodat daarvoor geen (schaars) zoet water hoeft te worden gebruikt.
- 13. We willen een PFAS- en staalslakvrije gemeente.** We ontwikkelen een strategie om verdere PFAS-vervuiling tegen te gaan en de bestaande vervuiling aan te pakken. We verbieden het gebruik van staalslakken en verwijderen ze waar nodig.
- 14. Ruimte voor onze viervoeters.** Amsterdamse honden moeten voldoende ruimte hebben om los te lopen in parken, dus we zorgen voor genoeg hondenlosloopgebieden.
- 15. Ook dieren krijgen goede zorg.** Met de ADAM-regeling kunnen stadspashouders met een groene stip eens per jaar gratis naar de dierenarts. We breiden deze succesvolle regeling uit.
- 16. Artis op weg.** Artis is op weg om de omstandigheden van de dieren te verbeteren. We vragen nu om een heldere fasering om duidelijk te maken wat er nog gaat

gebeuren om de leefomstandigheden per diersoort te verbeteren. De gemeente blijft Artis daarop bevragen en beoordelen.

- 17. Vrolijke dieren op de kinderboerderij.** We zorgen dat zoveel mogelijk kinderboerderijen uit de stad het keurmerk Diervriendelijke Kinderboerderij krijgen.

Hier zijn we trots op:

- **Gezond en duurzaam voedsel.** We hebben een Voedselstrategie opgesteld. We werken nu samen met horeca tegen voedselverspilling, zetten in op plantaardig eten en monitoren hoe Amsterdammers eten.
- **Schone lucht.** Het beleid voor de autoluwe stad maakt de lucht een stuk gezonder. Er is deze coalitieperiode ook voor het eerst beleid gekomen op houtstook.
- **Water slaan we op.** Amsterdam gaat verder dan de landelijke regelgeving wat betreft opvang van regenwater en geldt inmiddels als voorbeeld voor hoe het kan. Er wordt nu meer regenwater op eigen terrein opgeslagen en er komen meer nieuwe groene daken.

2.3 Gezond en gelukkig in een groene stad

Amsterdam staat voor een transformatie vergelijkbaar met die van de jaren vijftig en zestig. Waar toen ruimte werd gemaakt voor de auto, zijn we nu ruimte aan het maken voor groen, gezondheid en ontmoeting. Elke steen die niet nodig is, moet plaatsmaken voor natuur. Groen is de meest efficiënte manier om ons te beschermen tegen het veranderende klimaat. Het houdt onze voeten droog, beschermt ons tegen hitte en zorgt voor het behoud van biodiversiteit.

Daarnaast is deze transformatie ook cruciaal voor onze fysieke en mentale gezondheid. Alleen al het kijken naar het patroon van de blaadjes aan een boom maakt dat we onze hersenen even pauze geven, waarna we ons weer beter kunnen concentreren, onze stressniveaus afnemen en we sneller herstellen van ziekte. Iedereen zou dus op een boom moeten kunnen uitzoeken en zich kunnen bewegen in het groen op korte afstand van huis.

Er moet meer plek komen voor ontmoeten, samenkommen, tuinieren, spelen en bewegen. Dit kan door het herbestemmen van parkeerplaatsen, het vergroenen en herinrichten van versteende pleintjes en straten, het toevoegen van postzegelparkjes en het stimuleren van stadslandbouw.

Vergroenen kost in eerste aanleg geld en verdient zich pas op de langere termijn terug. Bijvoorbeeld in minder zorgkosten door minder eenzaamheid en minder overgewicht. En door het voorkomen van schade door overstromingen en het herstel van biodiversiteit. Ondanks onze ambities zien we dat groen nog te vaak kind van de rekening is bij gebiedsontwikkeling. Dat moet stoppen door groen een zwaardere stem te geven.

Vergroening moet worden meeegenomen in alle besluiten die over ruimte in onze stad worden genomen. We bouwen niet in de hoofdgroenstructuur en beschermen deze belangrijke gebieden en ecologische verbindingen voor de toekomst. Insecten en andere dieren horen bij onze stad. Nu de stad een “vluchtheuvel” blijkt voor veel soorten, voelen we onze verantwoordelijkheid extra zwaar om een omgeving te creëren waarin zij kunnen floreren.

Dit gaan we doen:

- 1. Volle kracht vooruit met vergroening.** Straten en pleinen maken we zo groen mogelijk door het verwijderen van onnodige parkeerplekken en verharding. We zoeken ruimte voor extra postzegelparkjes en grote parken bij gebiedsontwikkeling. De buurten met de meeste hittestress, risico op wateroverlast en het minste groen krijgen voorrang.
- 2. We zorgen voor meer bomen in de stad.** Bomen zijn enorm belangrijk voor het tegengaan van hittestress en fijnstof, voor ons (mentale) welzijn en de biodiversiteit. We planten daarom meer bomen aan en lopen de achterstanden in bij het vullen van lege boomspiegels.
- 3. Meer geld voor groen door nieuwe methode bij herinrichtingen.** Wij kiezen voor een integrale en recent geprezen innovatieve aanpak van de openbare ruimte waarin alle opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie, mobiliteit, biodiversiteit en een gezonde bodem in één keer worden meegegenomen, zodat straten niet meerdere kerken moeten worden opengebroken. Door deze efficiënte werkwijze blijft er aanzienlijk meer budget over voor groen. Ook zorgt dit voor een gezonde bodem die niet telkens verstoord wordt en voor meer ruimte voor voetgangers, fietsen en natuur.
- 4. Groen krijgt een zwaardere stem in de besluitvorming.** Daartoe voeren we ons plan “Een Stem voor Groen” verder uit: we richten onder andere een Groenraad op. Zo wordt het belang van groen op tijd gehoord bij het maken van plannen. We maken een passend kader van groennormen. Zo zorgen we ervoor dat er, zowel voor de bestaande stad als bij nieuwbouw en inbreiding, duidelijk is hoeveel groen er moet zijn dan wel bij moet komen.
- 5. We beschermen bomen en planten in binnentuinen.** We gaan verharding tegen door in het Omgevingsplan vast te leggen dat binnentuinen niet geheel worden volgebouwd of betegeld. We voeren bij illegale kap nieuw lik-op-stukbeleid in en verbeteren de publicatie van aanvragen en vergunningen onder meer door het invoeren van een bomenbord.
- 6. Geen dak blijft onbenut.** We kiezen voor groene daken of daken die water bergen of energie leveren. Ook in de bestaande stad.
- 7. Samen de buurt vergroenen.** De gemeente stimuleert bewoners, eigenaren en bedrijven om (gevel- en balkon)tuinen aan te leggen en bedrijfenterreinen te vergroenen. De hulp bij het onttegelen zetten we voort. Bewoners krijgen daarbij ook advies over het opvangen van regenwater, het creëren van schaduw en composteren. We stimuleren groencoöperaties en het samen vergroenen met de Groen in de Buurtbudgetten.
- 8. Groen dat bijdraagt aan biodiversiteit.** We passen ecologisch onderhoud toe in parken en openbaar groen, mede om de natuurlijke verbindingen tussen de groene scheggen te versterken. Bermen worden ingezaaid met inheems kruidenrijk gras en

vlinder- en insectvriendelijk beheerd. Grassen die in de weg staan (voorheen: onkruid) worden alleen verwijderd als ze overlast veroorzaken (natuurlijk zonder gif te gebruiken) en we passen een ecologisch maaibeleid toe. Iedere wijk wordt insectenrijk. We stoppen met bladblazers.

- 9. Natuureducatie voor elk kind.** De gemeente helpt basisscholen om natuurelementen te integreren in het reguliere onderwijsaanbod. We zorgen ervoor dat kinderen door de hele stad op korte afstand naar een natuurpad of natuurspeeltuin kunnen en zetten de schooltuinlessen waarbij kinderen een eigen tuintje hebben voort. Schoolpleinen van basis- en VO scholen worden vergroend.
- 10. We koesteren de volkstuinen.** Volkstuinen zijn belangrijke groene plekken in de stad waar biodiversiteit en sociale samenhang hand in hand gaan. Door betere voorzieningen blijven ze duurzaam en behouden voor de toekomst. Tegelijk worden ze toegankelijk voor alle Amsterdammers en moedigen we natuurvriendelijk en ecologisch tuinieren aan.
- 11. De Voortuin van Noord.** We leggen in de Sixhaven een permanent park aan. Deze groene oase wordt samen met het Tolhuisgebied “de Voortuin van Noord”. De groene scheg vanuit landelijk Noord komt zo helemaal tot in het centrum aan het IJ.
- 12. Recht op stilte.** Stilte is ook weleens fijn en zeker gezond. We zorgen voor plekken waar het stil is.
- 13. We gaan lichtvervuiling waar mogelijk tegen.** Dit is voor zowel insecten als andere dieren belangrijk. We houden daarbij uiteraard oog voor sociale veiligheid.

Hier zijn we trots op:

- **Grootschalige vergroening.** We zien plekken in de stad nu echt transformeren naar groen. Steeds meer wordt nu zichtbaar wat we de afgelopen jaren hebben voorbereid: de prachtige groene wandelboulevards aan de Stadhouderskade, de Singelgracht en de Weesperstraat bijvoorbeeld. De vele vergroende pleintjes, heringerichte straten en groene schoolpleinen en natuurlijk het nieuwe Brasapark op de A9.
- **Groen heeft een sterker positie.** Op initiatief van GroenLinks is ingevoerd dat met een fotobewijs moet worden aangetoond dat een boom of ander groen daadwerkelijk is herplant na een kapvergunning. De Monitor Groen is ingevoerd, om in kaart te hebben hoe het gaat met de vergroening van de stad. De Bomenkaart is gelanceerd, met een bomenpaspoort voor alle bomen die de gemeente beheert. Een Bomen Effect Analyse is ingevoerd voor een betere bescherming van bomen bij werkzaamheden. We regelden structureel geld voor het ‘recht op vergroening’.

2.4 De straat voor de mensen

Een stad is gebouwd voor mensen. De stad moet in beweging blijven en tegelijk een veilige en prettige leefomgeving bieden. Als we niets doen, raken de straten van onze groeiende stad de komende decennia vol. Voor te veel mensen zijn of voelen straten bovendien onveilig. Mensen in een rolstoel, scootermobiel of met een rollator kunnen te vaak geen gebruik maken van de openbare ruimte, dat moet veranderen. Iedereen moet zich vrij en veilig kunnen bewegen.

Radicale keuzes zijn daarom nodig. GroenLinks wil meer ruimte voor de voetganger en de fietser. Bij de inrichting van de stad moet veel meer rekening worden gehouden met vrouwen, kinderen en mensen met een beperking. Daarnaast moeten we voldoende ruimte houden en waar nodig maken voor het openbaar vervoer. Cruciaal autoverkeer blijft altijd mogelijk, cruciale bestemmingen blijven altijd bereikbaar.

Er zijn grote investeringen in de infrastructuur van de stad nodig. Het sluiten van de metroring, de bruggen over het IJ, het doortrekken van de Noord-Zuidlijn en de IJmeerverbinding zijn ontzettend belangrijk voor de ontwikkeling van de stad. Naast onze eigen inzet blijven we keihard lobbyen bij andere overheidslagen om deze broodnodige projecten te realiseren.

Dit gaan we doen:

- 1. We maken de Sprong over het IJ.** In 2034 is er een eerste brug over het IJ en we starten zo snel mogelijk de voorbereidingen voor de Westbrug.
- 2. We houden vast aan de ambitie van uitstootvrij vervoer in 2030.** Daarbij houden we rekening met mensen die zijn aangewezen op de auto maar zich de transitie niet kunnen veroorloven. We beseffen dat we bij deze transitie ook afhankelijk zijn van Europees en landelijk beleid.
- 3. Op naar nul ernstige ongevallen in het verkeer.** Ondanks de genomen maatregelen, blijft de verkeersonveiligheid toenemen. We stellen een ‘vision zero’ op voor ernstige ongevallen. Gevaarlijke straten en kruisingen geven we prioriteit bij het opnieuw inrichten. De ongevalsregistratie wordt beter op orde gebracht, ook voor minder ernstige ongevallen.
- 4. We blijven ruimte maken voor voetgangers.** Dit blijft onze prioriteit bij het inrichten van de stad, niet alleen bij nieuwe openbare ruimte - ook in de bestaande stad. Daarbij houden we ook sterk rekening met mensen in een rolstoel, scootmobieltje of mensen met een rollator.
- 5. Veilig fietsen.** Vanwege het daverend succes breiden we het aantal fietsstraten uit. Zo creëren we bijvoorbeeld een tweede fietsring (Bilderdijkstraat/Van Baerlestraat/Ceintuurbaan). We treden op tegen te snelle en opgevoerde e-bikes zodat fietsen voor iedereen toegankelijk en veilig blijft.
- 6. Overal openbaar vervoer.** We breiden het ov uit. Er komt een nachtmetro. We stimuleren initiatieven voor informeel ov, zoals Heen en Weer. In de gebiedsontwikkeling zorgen we ervoor dat met de eerste bewoners er gelijk ov is.
- 7. Jonge Amsterdammers mobiel.** De proef om jonge kinderen gratis met het ov te laten gaan, maken we structureel en breiden we uit naar andere doelgroepen. Zo zijn financiën minder een belemmering bij uitstapjes of het kiezen van een school. Uiteraard blijven we ook investeren in veilig fietsen voor kinderen en dat stimuleren.
- 8. Veilig en toegankelijk openbaar vervoer.** We gaan met concessiehouders en de NS in gesprek over het nemen van maatregelen voor het vergroten van het gevoel van veiligheid van vrouwen en het verbeteren van de rolstoeltoegankelijkheid in het ov.
- 9. Het aantal parkeervergunningen gaat verder omlaag.** Zo maken we meer ruimte voor stoepen en vergroening. Er zijn aparte regelingen voor oudere mensen, mensen met een beperking en mensen die een auto nodig hebben voor hun essentiële beroep (zorg, onderwijs, veiligheid, bouw).

- 10. Ook bij het parkeren willen we dat de gebruiker betaalt.** We verkennen de mogelijkheden om zwaardere en grotere auto's meer parkeerbelasting te laten betalen.
- 11. Strenger handhaven.** De handhaving op overtredingen van snelheid, verkeerd parkeren (ook van deelvoertuigen) en geluid wordt uitgebreid. We blijven ervoor lobbyen dat een deel van de inkomsten van verkeersboetes bij de gemeente terechtkomt.
- 12. Taxivervoer stroomlijnen.** De gemeente neemt maatregelen om overlast en filevorming door taxi's te beperken. We voorkomen dat er op drukke plekken en pleinen veel lege taxi's rondjes rijden door de doorgang te beperken en in te zetten op bestelde taxi's. Voor wie afhankelijk is van taxivervoer of aanvullend openbaar vervoer zijn bestemmingen uiteraard wel toegankelijk.
- 13. Deelvervoer dat bijdraagt aan duurzame mobiliteit.** We vergroten het aantal deelauto's en deelbakfietsen. Deelscooters en deelsteps zijn geen deel van een oplossing en worden te vaak foutief geparkeerd. Daarom stoppen we met vergunningen voor deelscooters en komen er geen deelsteps in Amsterdam.
- 14. Stadslogistiek helpen we te verduurzamen.** Dat doen we door met ondernemers mee te denken en door samenwerking tussen hen te faciliteren, bijvoorbeeld via gezamenlijke overslag en gebundeld vervoer.
- 15. De A10-West is in 2075 een plek waar mensen wonen en naar het park gaan.** De snelweg is getransformeerd naar een stadsstraat of is ondertunneld, zodat de stad niet meer wordt opgedeeld door een snelweg midden tussen de woonwijken.
- 16. Hoofdgrachten parkeervrij.** Op dit moment gebruiken we UNESCO werelderfgoed om stilstaand blik op te parkeren. Dat is zonde van de ruimte, slecht voor onze kades en lelijk. Daarom maken we de hoofdgrachten parkeervrij.
- 17. Geen toeristische plezierritten in het Centrum.** Alleen bewoners en aangemeld bezoek kunnen (naar Italiaans voorbeeld) nog in het centrumgebied komen met de auto, zodat toeristen niet rondjes rijden zonder bestemming. Dit moet voor 2028 zijn ingevoerd. Touringcars moeten zoveel mogelijk worden beperkt.
- 18. We gebruiken onze grachten slim.** Het verplaatsen van stadslogistiek, transport van afval en vervoer naar het water versnellen we. We kiezen daarbij voor kleine vaartuigen.
- 19. De openbare ruimte als buitenverblijf.** De publieke ruimte is een belangrijke tweede huiskamer, zeker wanneer de woningen klein zijn. We creëren een levendige, speelse en inclusieve openbare ruimte door onder andere een diversiteit aan meubilair te plaatsen, ook voor volwassenen. Om buiten te studeren, samen te eten, te bewegen, te spelen of te sporten.
- 20. Minder spullen in de openbare ruimte bij bouwprojecten.** We kijken extra kritisch naar containers, machines en werkapparatuur dat de stoep en straat in beslag neemt.
- 21. Meer maatwerk bij het inrichten van de straat.** De inrichtingsregels zoals die door de gemeente worden gebruikt om de openbare ruimte in te richten (het zogenaamde Puccini-handboek) moeten ruimer kunnen worden geïnterpreteerd om meer maatwerk mogelijk te maken.

Hier zijn we trots op:

- **Veilig over straat.** In heel Amsterdam is een snelheidslimiet van 30 kilometer per uur ingevoerd, waardoor er minder verkeersslachtoffers vallen.

- **De auto maakt plaats.** We hebben 10.000 parkeerplekken opgeheven, om meer ruimte te maken voor onder andere voetgangers en fietsers. Vooral in de meest versteende stadsdelen heeft de auto plaats gemaakt voor voetgangers en groen. We hebben een deel van de Herengracht parkeervrij gemaakt.
- **Beter openbaar vervoer.** Er komt een fijnmaziger ov-netwerk, waardoor bijna iedereen minder ver hoeft te lopen naar een halte.

2.5 Een schone stad

Het is vies op straat. Rondslingerend afval is een grote ergernis van Amsterdammers. De gemeente moet de basis op orde krijgen wat betreft het ophalen van vuil en het schoonhouden van de stoep. Daarvoor is het wel nodig dat alle ondernemers én Amsterdammers zich aan de regels houden. Dat gaat nu nog te vaak mis. Een radicale aanpak van afval is nodig, waarin ook genoeg handhavingscapaciteit wordt vrijgemaakt om te zorgen dat iedereen zich aan de regels houdt.

Afval is niet alleen een bron van ergernis, het is ook een bron van grondstoffen. Grondstoffen die we hard nodig hebben, die eindig zijn en die we niet mogen verspillen. Uiteindelijk is het produceren van minder afval de makkelijkste weg naar een schone stad. Daarvoor zijn de industrie en fastfoodbranche aan zet. In Amsterdam moeten uiteindelijk alle grondstoffen worden hergebruikt.

Dit gaan we doen:

1. **Naar een afvalvrije straat.** Er staan over vier jaar geen afvalzakken en geen grof vuil meer op straat. Handhaving op losliggende zakken wordt strenger.
2. **We richten de afvalinzameling efficiënt in.** De werkwijze waarin eerst het afval wordt ingezameld en daarna reiniging van dezelfde plek (het 'treintje') wordt overal in de stad de norm.
3. **We willen een gedifferentieerd tarief.** Daarbij betalen huishoudens een lagere afvalstoffenheffing naarmate ze minder ongescheiden restafval aanbieden.
4. **Minder last van statiegeld in de afvalketen.** De verpakkingsindustrie moet zorgen voor meer inleverpunten voor statiegeld. Daarnaast wordt er een campagne opgestart om blikjes en flesjes met statiegeld (naar Duits model) niet in de prullenbakken te gooien, maar ernaast te zetten.
5. **Reduceren is beter dan recyclen.** Van woningbouw tot winkelvestigingsbeleid, op alle terreinen waar we als gemeente invloed op hebben, zetten we ons in voor zuinig gebruik van grondstoffen. We spannen ons in om zo snel mogelijk te voldoen aan de Europese doelstellingen van 60% recycling van huishoudelijk afval in 2030 en 65% in 2035. We werken samen met horeca en ziekenhuizen om het gebruik van single use plastic drastisch te verminderen en onderzoeken of een verbod in vervuilde straten mogelijk is.
6. **We maken recyclen makkelijker.** In elke wijk komt een inleverpunt voor afval dat gescheiden ingezameld moet worden (zoals klein chemisch afval) of dat gerecycled kan worden. Deze wijkpunten geven ook voorlichting over de circulaire economie en bieden ruimte aan kleinschalige initiatieven zoals kledingruil of reparatiecafés. De grotere inleverpunten worden recycle-centra waar bijvoorbeeld tweedehands bouwmaterialen te verkrijgen zijn.

7. **Afval- en retourlogistiek.** Pakjesbezorgers nemen afgedankte apparaten en karton mee terug. In de binnenstad wordt de verantwoordelijkheid voor afval tussen bedrijven en gemeenten gedeeld, wat vrachtbewegingen vermindert en zwerfafval voorkomt.
8. **Stedelijke kringloop van voedingsstoffen**
We breiden de inzameling van organisch afval in wijken uit, versterken het netwerk van lokale ondernemers en voedselbanken om voedselverspilling te verminderen en gaan meer wormenhotels en lokale biovergisters realiseren.
9. **Ondernemers medeverantwoordelijk voor een schone straat.** We handhaven streng op de 25-meterregel, waarin is geregeld dat alle ondernemers verantwoordelijk zijn voor het schoonhouden van de 25 meter rondom hun onderneming. De controle op bedrijven om te zien of ze een passend afvalcontract hebben wordt versterkt. Bij het hebben van een onderneming hoort ook de zorg voor je eigen afval.

Hier zijn we trots op:

- **Geen zak op straat in het Centrum.** We werken toe naar een Centrum waar bewoners hun afval niet op straat hoeven te zetten. Op sommige plekken wordt het afval huis-aan-huis opgehaald, op andere kunnen bewoners het in een afvalboot kwijt. Waar de historische kades het toelaten, plaatsen we ondergrondse containers.
- **Beter omgaan met ons afval.** De Amsterdamse milieustraten zijn langer open. De gemeente gaat grofvuil alleen op afspraak ophalen. Zo voorkomen we zwerfafval en kunnen we materialen beter hergebruiken.
- **Bewoners denken mee.** Om bewoners actief te betrekken bij een schonere stad is het Burgerberaad Afval gestart. Dit heeft waardevolle adviezen opgeleverd, waarvan de eerste al in praktijk worden gebracht. Zo is het zogenaamde afvaltreintje opnieuw ingevoerd voor de afvalinzameling in het Centrum.

3. Inclusieve en gelijkwaardige stad.

Amsterdam blijft een veilige haven voor mensen op de vlucht. We vangen mensen op, met of zonder papieren. Dat blijven we ook doen wanneer politiek Den Haag deze mensen tot zondebok maakt en criminaliseert.

We zorgen ervoor dat iedereen zichzelf kan zijn en in vrijheid en gelijkwaardig kan leven. We verzetten ons tegen uitsluiting. Daarom blijven wij het racisme, de discriminatie en de uitsluitingsmechanismen waar Amsterdammers dagelijks mee te maken krijgen tegengaan. Daarbij kijken we niet alleen naar de analoge, maar ook naar de digitale wereld: we verzetten ons tegen de macht van big tech en zetten ons in voor een toegankelijke online wereld.

Amsterdam viert zijn hyperdiverseiteit. We besteden aandacht aan de gedeelde geschiedenis van de vele verschillende gemeenschappen in onze stad en maken onvertelde verhalen deel van de geschiedenis van Amsterdam. We zorgen voor kunst en cultuur voor iedereen en in alle stadsdelen. Amsterdam blijft een stad van verbeelding, rafelranden en tegencultuur, overdag en 's nachts.

Voor een veilige stad investeren we in zorg en preventie in plaats van repressie en surveillance. We werken zo lokaal mogelijk samen met de buurt aan veiligheid en zorgen voor alle Amsterdamse jongeren voor een goed toekomstperspectief om criminaliteit tegen te gaan.

3.1 Iedereen is welkom

Iedereen in onze stad is een Amsterdamer. Iedere Amsterdamer verdient een menswaardig bestaan. Toch wonen in Amsterdam mensen die geen aanspraak kunnen maken op sociale basisvoorzieningen. Denk daarbij aan ongedocumenteerden, maar ook aan vluchtelingen die jarenlang in een procedure van de Rijksoverheid zitten en in die periode tussen wal en schip belanden. Zij hebben nauwelijks toegang tot maatschappelijke begeleiding, reguliere en preventieve zorg, jeugdvoorzieningen en onderwijs. Dat er stadsbewoners zijn die zo lang in limbo verkeren, is onaanvaardbaar.

Amsterdam heeft zich de afgelopen jaren keihard ingezet om het leven van deze Amsterdammers beter te maken. Dat zij tot zondebok wordt gemaakt door politiek Den Haag

is des te meer reden om pal te blijven staan voor de opvang en ondersteuning van deze groep Amsterdammers.

Dit gaan we doen:

1. **Opvang voor ongedocumenteerden. Wat er ook gebeurt.** De 24-uursopvang voor ongedocumenteerden blijft bestaan, ondanks dat het kabinet de Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV) heeft afgeschaft. De maximumtermijn voor opvang van anderhalf jaar wordt losgelaten en in plaats daarvan wordt maatwerk geboden. Ongedocumenteerden krijgen bij instroom in de opvang direct een casemanager die iemand gedurende de hele opvang bijstaat, los van welk traject iemand ingaat en of dit tussentijds verandert. De opvang wordt meer ‘doelgroepgericht’ ingericht, zodat specialistische kennis van begeleiding van en voor bepaalde groepen gebundeld wordt. De gemeente zorgt ook voor voldoende opvang- en begeleidingsplekken voor ongedocumenteerden die niet toegelaten worden tot de LVV-pilot. De Dienst Terugkeer en Vertrek speelt slechts een rol op afstand binnen het Amsterdamse programma ongedocumenteerden.
2. **Recht op zorg voor ongedocumenteerden.** Amsterdam creëert een fonds waaruit zorg die buiten het basispakket valt, vergoed kan worden voor ongedocumenteerden. Specifieke aandacht gaat uit naar mondzag. We blijven organisaties zoals Kruispot en Dokters van de Wereld ondersteunen bij het aanbieden van zorg voor ongedocumenteerden. De Medische Opvang Ongedocumenteerden (MOO) wordt gecontinueerd. Amsterdam pleit voor landelijke opvang en zorg voor ongedocumenteerden met een (ernstige) psychische of somatische hulpvraag.
3. **We helpen statushouders vanaf dag één inburgeren.** We zorgen dat zij zo snel mogelijk aan het werk kunnen en op alle andere manieren mee kunnen doen. We blijven ook inzetten op psychosociale ondersteuning. Uiteraard blijven we statushouders huisvesten, we houden ons immers aan de grondwet.
4. **Duidelijkheid voor mensen die afhankelijk zijn van opvang.** Te vaak zijn mensen, zoals mensen in de asielprocedure of ongedocumenteerde mensen, jarenlang afhankelijk van tijdelijke opvanglocaties. Dat moet anders. Hiervoor is het nodig dat er meer zicht komt op deze groep, onder meer door een nog betere samenwerking tussen lokale (bewoners)organisaties en de formele partners in de sociale basis. We maken een plan om mensen die om allerlei redenen buiten de sociale basis vallen beter te ondersteunen.
5. **Aandacht voor specifieke doelgroepen.** Voor en met verschillende doelgroepen binnen de groep ongedocumenteerden en stadsbewoners in limbo wordt specifiek beleid gemaakt met aandacht voor hun behoeften. Denk aan kinderen, ouderen, LHBTIQA+-personen en mensen met een zorgvraag. We zetten in op speciale aandacht voor de veiligheid van LHBTIQA+-vluchtelingen en andere mensen in een kwetsbare positie binnen AZC's.
6. **Een vorm van identificatie voor ongedocumenteerden.** Er komt een stadsID voor ongedocumenteerde Amsterdammers. Deze moet los staan van zaken als DigiD om iedereen die dat nodig heeft te kunnen ondersteunen. Zo kunnen we iedereen de benodigde toegang geven tot de Amsterdamse voorzieningen. Ongedocumenteerden krijgen ook recht op een stadspas.
7. **We staan pal voor kinderen.** De kinderrechten van ongedocumenteerden en anderen in limbo worden gewaarborgd, bijvoorbeeld door toegang tot onderwijs

vanaf dag één. We zetten ons in om de toegang tot onderwijs voor deze doelgroep structureel uit te breiden naar het mbo.

8. **Steun voor informele netwerken.** We ondersteunen informele netwerken die nieuwkomers ondersteunen via het NNA (Netwerk Nieuwkomers Amsterdam).

Hier zijn we trots op:

- **Amsterdam haalt alles uit de kast.** Acht jaar geleden vingen we in Amsterdam 500 mensen op. Nu, acht jaar later, vangen we 8179 asielzoekers, Oekraïners en ongedocumenteerden op. We zijn er trots op dat we in Amsterdam omkijken naar hen die het moeilijker hebben dan wijzelf.
- **Oppang voor ongedocumenteerden.** Politiek Den Haag heeft de financiering voor de LVV stopgezet, maar in Amsterdam hebben we onze ongedocumenteerde stadsgenoten niet laten vallen en hebben we de opvang met eigen geld doorgedragen.
- **Ook goede zorg na asiel.** In Amsterdam zetten we naast inburgering, ook in op psychosociale ondersteuning van statushouders. Ook hebben we een klankbord vluchtelingen, die meedenkt over beleid voor nieuwkomers.

3.2 Alle Amsterdammers gelijkwaardig

Amsterdammers hebben dagelijks te maken met uitsluiting. Dat is onacceptabel. Wij willen een vrije stad zijn, waar iedereen zich thuis voelt en niemand te maken krijgt met discriminatie en stigmatisering. We zetten ons in tegen alle vormen van discriminatie en maken extra middelen vrij voor de bestrijding van discriminatie en racisme. We tolereren geen haat naar stadsgenoten omdat zij moslim, vluchteling, migrant, joods, of trans zijn, of omdat ze de barricades op gaan tegen de genocide in Palestina. Amsterdam is een inclusieve stad: we verzetten ons tegen alle vormen van discriminatie.

Dit gaan we doen:

1. **Strijden tegen discriminatie.** We gaan door met de verschillende aanpakken tegen moslimdiscriminatie, antisemitisme, LHBTIQA+-discriminatie, anti-zwart racisme, anti-Aziatisch racisme en discriminatie van mensen met een beperking. Daarbij betrekken we groepen uit de betrokken gemeenschappen die zichzelf georganiseerd hebben en (andere) ervaringsdeskundigen.
2. **We vergroten de zichtbaarheid van de Amsterdamse Palestijnse gemeenschap.** Bijvoorbeeld door buitentoonstellingen en evenementen te ondersteunen.
3. **We bestrijden institutioneel racisme.** De gemeente stelt daartoe een gemeentebrede en integrale aanpak van institutioneel racisme en discriminatie op. Het doel hiervan is om zichtbaar te maken of en hoe op verschillende (beleids)terreinen ongelijkheid in de hand wordt gewerkt. Zo kunnen we bepalen wat nodig is om aan deze ongelijkheid een einde aan te maken en de achterstelling op te heffen.
4. **Aandacht voor het slavernijverleden.** We investeren in de komst en de structurele financiering van het Nationaal Slavernijmuseum in Amsterdam. We besteden aandacht aan de doorwerking van het slavernijverleden en zetten een fonds op voor de Route naar Herstel.
5. **Keti Koti een vrije dag.** GroenLinks wil dat medewerkers van de gemeente vrij zijn op Keti Koti.

6. **We benoemen een stedelijk coördinator tegen discriminatie en racisme.** Die kan de aanpak van discriminatie in Amsterdam op alle terreinen (onderwijs, sport, wonen etc.) bevorderen.
7. **Inclusieve ontmoetingsplekken.** We zetten ons in voor ontmoetingsplekken zoals het Regenbooghuis en het Transhuis, waar LHBTQIA+ Amsterdammers in een veilige en fijne omgeving bij elkaar kunnen komen. Hierbij is explicet ruimte voor sekswerkers, transvrouwen van kleur, LHBTQIA+-vluchtelingen en queers uit etnische en religieuze minderheden.
8. **We pakken structurele genderongelijkheid aan.** De gemeente Amsterdam past daarom gendermainstreaming toe in al het gemeentelijk beleid: dit betekent dat we in het maken, uitvoeren en evalueren van beleid explicet vrouwen, trans- en non-binaire personen betrekken vanuit intersectioneel perspectief.
9. **Joods Leven.** De stad heeft een fonds opgezet om het Joods Leven in de stad te stimuleren. Er is een commissie opgericht om het college te adviseren over de besteding van dit geld. GroenLinks kijkt reikhalszend uit naar die voorstellen en wil er graag mee aan de slag.
10. **We ondersteunen groepen die zichzelf organiseren.** De gemeente onderhoudt nauw contact met zelforganisaties en vertegenwoordigers van religieuze en culturele groeperingen om op de hoogte te blijven van wat er speelt binnen gemeenschappen. We ondersteunen spirituele en geloofsgemeenschappen bij het vinden van geschikte ruimtes.
11. **We maken werk van de toegankelijke stad.** We zorgen dat de stad toegankelijker wordt voor mensen met een zichtbare of onzichtbare beperking. We maken werk van wonen, mobiliteit en de openbare ruimte en gaan het gesprek aan met instellingen en ondernemers over toegankelijkheid. Daarbij kijken we zowel naar fysieke toegankelijkheid als hoe de stad toegankelijker kan worden gemaakt voor neurodiverse Amsterdammers.
12. **Veilig contact met de gemeente.** Mensen die voor of namens de stad werken, worden getraind op inclusief handelen: het zien van racisme en discriminatie en het zijn van een goede omstander.
13. **We investeren in de emancipatie van mannen.** Dit betekent dat we jongens en mannen betrekken bij vraagstukken over gendergelijkheid, traditionele genderpatronen en de vrijheid om te zijn wie je bent. Daarnaast gaan we genderstereotypering tegen in het onderwijs en toeleiding naar werk, zodat iedere Amsterdammer kan worden wat diegene wil worden. We trekken ten strijde tegen de manosfeer.
14. **We delen een geschiedenis.** Er komt meer erkenning en bekendheid voor deze gedeelde geschiedenis van Amsterdammers: van de koloniale geschiedenis, het slavernijverleden en de doorwerking hiervan, tot de cruciale rol van gastarbeiders en de geschiedenis van contractarbeid.
15. **Pride is a protest.** De Pride in Budapest heeft ons weer met de neus op de feiten gedrukt. We blijven de huidige lijn doorzetten om te borgen dat de Pride Amsterdam een manifestatie is en niet alleen een feest, want ook in Nederland is de emancipatie van de LHBTQIA+-gemeenschap nog lang niet af.

Hier zijn we trots op:

- **We werken aan een discriminatievrije toekomst.** Er wordt door de gemeente preventief antidiscriminatie en racisme beleid gevoerd voor alle vormen van discriminatie. Er is specifiek inzet tegen moslimdiscriminatie, antisemitisme, anti-LHBTQIA+-geweld, anti-zwart racisme, anti-Aziatisch racisme en validisme. Er is voor het eerst een Aanpak Moslimdiscriminatie voor Amsterdam gekomen. We stelden geld beschikbaar om de aanpak Antisemitisme te versterken.
- **We kijken het verleden in de ogen.** We maken ruimte voor Joods leven en zetten in op het vergroten van zichtbaarheid en kennis van historisch en hedendaags Joods leven. Er komt aan Slavernijmuseum in Amsterdam en we zijn in het kader van het slavernijverleden in gesprek met de stad over de Route naar Herstel. Amsterdam krijgt een monument om de bijdrage die gastarbeiders aan onze stad hebben geleverd te eren. Daarbij is bijzondere aandacht voor vrouwen die als gastarbeider of in het kader van gezinsherening naar Amsterdam zijn verhuisd.
- **Een inclusieve Pride.** Pride Amsterdam is uitgebreid naar een volle maand aan activiteiten georganiseerd door organisaties die inzetten op meer diversiteit en inclusiviteit. Op de dagen die belangrijk zijn voor de LHBTQIA+gemeenschap wordt de Progress Pride-vlag gehesen op het stadhuis en de stadsdeelkantoren.
- **We geven als gemeente het goede voorbeeld.** De gemeente start met pilots gendermainstreaming, waarbij genderverschillen in al het beleid worden meegenomen. We hebben de termen laag- en hoogopgeleid vervangen door praktisch en theoretisch opgeleid. Inclusie en antidiscriminatie zijn horizontale thema's in de gemeentelijke organisatie: op alle onderwerpen moet hier aandacht voor zijn. Amsterdam vergoedt de kosten die trans personen moeten maken voor het wijzigen van de geslachtsregistratie.

3.3 Kunst en cultuur voor iedereen

We geloven in de sociale en maatschappelijke waarde van kunst en cultuur. Daarom is het cultuuraanbod in Amsterdam divers, voor iedereen en dichtbij. Kunst en cultuur biedt schoonheid en reflectie, en schuurt soms. Verbeelding en schoonheid helpen verdeeldheid te overbruggen, want dankzij beeld, beweging en taal kunnen we onrecht en trauma zichtbaar maken. En de verscheidenheid van verhalen geeft ons een nieuwe kijk op de wereld om ons heen. Zo dragen we bij aan een rechtvaardige en inclusieve samenleving.

Daarom is het cultuuraanbod in Amsterdam divers, voor iedereen, nationaal en internationaal toonaangevend en dichtbij. We investeren in de nog onvertelde en ongehoorde verhalen van de stad en bieden cultuureducatie voor alle Amsterdamse kinderen. We blijven investeren in (nacht)cultuur en broedplaatsen in Amsterdam. We geven een extra impuls waar het aanbod nog te beperkt is – we kijken daarbij in het bijzonder naar Zuidoost, Nieuw-West en Noord, maar ook naar sommige delen van Oost, West, Weesp en Zuid.

We zorgen voor voldoende gemeentelijk vastgoed om bijvoorbeeld broedplaatsen, atelierwoningen en nachtcultuur initiatieven een plek te kunnen bieden. We beschermen de rafelranden van de stad die de drijvende kracht achter de tegencultuur zijn in deze kolkende

wereld. Via kunst en cultuur zijn we verbonden met de wereld en in het bijzonder met de herkomstlanden van vele Amsterdammers.

Kunst en cultuur is ook een belangrijk onderdeel van onze economie. 10% van de Amsterdammers werkt in de culturele sector. Deze stadsbewoners voorzien onze stad niet alleen van de internationale cultuurfunctie die Amsterdam zo aantrekkelijk maakt. De veelzijdigheid van de kunst- en cultuursector reikt van een inclusieve nachtcultuur, toonaangevende podiumkunsten, wereldberoemde musea, tot cultuureducatie voor Amsterdamse kinderen en jongeren. De mensen die werkzaam zijn in de culturele sector leveren vaak voor een relatief zeer laag inkomen een onschatbare bijdrage aan onze vrijheid, democratie en emancipatie. Onze stad ontleent zijn progressieve en linkse karakter aan de aanwezigheid van deze makers. Daarom is hun bestaanszekerheid in een alsmaar duurder wordende stad van groot belang.

Desondanks zijn de financiële middelen voor kunst en cultuur in Amsterdam sinds 2017 niet in gelijke mate meegegroeid met de groei van de stad. Ondertussen stijgen de kosten voor de sector hard, waardoor veel instellingen en makers het moeilijk hebben. We moeten dus meer investeren om het culturele aanbod op peil te houden.

Dit gaan we doen:

- 1. Structureel meer geld voor kunst en cultuur.** We investeren de komende periode structureel meer in kunst en cultuur in de stad en in onze rol als nationale en internationale hoofdstad voor cultuur.
- 2. Meer aanbod waar nu te weinig is.** We investeren gericht in versterking van de culturele infrastructuur in Zuidoost, Noord en Nieuw-West en in de delen van de stad waar het aanbod achter loopt op de vraag. We investeren in nieuwe grootstedelijke culturele voorzieningen in Noord op het Buikslotermeerplein en Zuidoost, waaronder een nieuw gebouw voor het Bijlmerparktheater.
- 3. Integrale visie.** We verbinden onze visie op cultuur nog meer met economie, zorg, onderwijs en de sociale basis.
- 4. Cultuureducatie moet op elke school vanzelfsprekend zijn.** We verankeren cultuureducatie in het Kunstenplan, zoals dat nu al het geval is bij muziekeducatie.
- 5. Cultuur en gebiedsontwikkeling hand in hand.** We zorgen dat cultuur wordt meegenomen als basisvoorziening bij nieuwe gebiedsontwikkelingen (net als scholen) en reserveren structureel ruimte en panden voor makers, podia en culturele initiatieven.
- 6. Ruimte voor makers.** We investeren structureel in het behoud en de bouw van broedplaatsen en betaalbare woon- en werkpanden voor makers in onze stad. We investeren in vastgoed dat we tegen een maatschappelijk tarief verhuren ter bevordering van verschillende maatschappelijke culturele initiatieven, van culturele projecten in de buurt tot nachtcultuur. Deze locaties zijn goed verspreid over de stadsdelen en Weesp, we beginnen daar waar nog weinig is.
- 7. Kunst investeringszone (KIZ).** We onderzoeken de mogelijkheid voor een kunst investeringszone, naar voorbeeld van de Bedrijveninvesteringszones (BIZ) die al gangbaar zijn in de stad.
- 8. Nacht voor iedereen.** We investeren in de inclusieve en intersectionele nacht: stel ruimte en middelen beschikbaar voor gemarginaliseerde groepen zoals de biculturele

queergemeenschap en ondersteun zelforganiserende emancipatoire nachtcultuurmakers. Zorg dat Amsterdam voor hen financieel toegankelijk blijft. Paradiso - een icoon van onze nachtcultuur - blijft behouden voor het Centrum.

- 9. Kunst op straat.** Onze kunst in de openbare ruimte is inclusief en biedt ook plek voor nog ongehoorde verhalen in onze stad. We maken hierbij meer ruimte voor streetart en nemen dit mee bij de woningbouwopgave.
- 10. Festivals voor iedereen.** We maken festivals en evenementen beter toegankelijk voor alle Amsterdammers. We zetten in op gratis en kleinschalige festivals in de buurt en voor buurtbewoners.
- 11. Ruigoord kan blijven doen wat het deed.** We zorgen ervoor dat Ruigoord festivals kan blijven organiseren. We zoeken de ruimte in regels en wetten zodat zowel Ruigoord als de bedrijven daar omheen levensvatbaar blijven.
- 12. Sterke lokale media.** In een steeds verder polariserende samenleving met een overvloed aan desinformatie, sturende algoritmes op social media en dalend vertrouwen in de overheid, zijn de lokale media een rots in de branding. Die blijven we ondersteunen, ook financieel. Nu de financiering van AT5 deels wordt overgenomen door de landelijke overheid, houden we in de gaten of dit op peil blijft en de toelagen voldoende aangepast zijn aan de inflatie. We onderzoeken of we buurtkranten meer kunnen steunen. Dat kan bijvoorbeeld door nieuws vanuit de stadsdelen en de gemeente ook in deze kranten te publiceren in plaats van op sociale media van Meta.

Hier zijn we trots op:

- **Geld voor kunst en cultuur.** We zijn meer geld aan kunst en cultuur gaan uitgeven. Daar hoort extra budget voor makers bij, net als de groei van het aantal broedplaatsen en de beschikbare ruimte voor makers en creatieven. We hebben incidenteel budget vrijgemaakt voor cultuurherstel, voor een energietoeslag voor culturele instellingen en voor kleinere wijkgerichte projecten.
- **Ruimte voor cultuur in de hele stad.** We zijn eindelijk begonnen aan een inhaalslag in nieuwe culturele voorzieningen in Noord, Nieuw-West en Zuidoost. Mede dankzij ons komt er in Amsterdam een nieuw gebouw voor theater de Meervaart, een extra theaterzaal in Zuidoost én komt er een Nationaal Slavernijmuseum. Het Amsterdam Museum is gerenoveerd en vernieuwd.
- **Diversiteit niet als bijlage maar als basis.** We maakten in het kunstbeleid meer ruimte voor nieuwe stemmen en zorgden voor ondersteuning voor een groter en breder cultureel aanbod in de stad. Sociale veiligheid is nu onderdeel van het kunstbeleid.
- **Bruisende en veilige nachtcultuur.** Met beleid voor nachtcultuur dat uniek is in Nederland hebben we meer ruimte voor creatieve concepten gemaakt. We hebben ook gezorgd voor meer aandacht voor sociale veiligheid in de nacht.

3.4 Amsterdam veilig voor iedereen

Veilig zijn en je veilig voelen. Het zijn voorwaarden om te zijn wie je bent of wilt zijn, jezelf te ontwikkelen en samen met anderen aan de slag te gaan. GroenLinks Amsterdam kiest voor zorg en preventie in plaats van repressie en geweld. Samenwerking en het vergroten van vertrouwen in instituties en haar medewerkers moeten onze speerpunten zijn om de

veiligheid in onze stad te waarborgen. Wij zien belangrijke ontwikkelingen op lokaal niveau die hier voor kunnen zorgen, zoals de buurtrechbank Venserpolder.

Preventie gaat om kleine daden en verhindert grote woorden. De resultaten zijn zelden zichtbaar op de korte termijn, maar op de lange termijn kunnen ze een groot verschil maken in de levens van mensen. Juist door te investeren in welzijn en jeugdbeleid geven we mensen de aandacht die maakt dat ze gezien worden en zich gezien voelen.

Veiligheid is niet eerlijk verdeeld. Dat zie je terug in de statistieken, maar ook in wie de openbare ruimte domineert. In het veiligheidsbeleid waar GroenLinks voor staat, zorgen we voor voldoende veiligheid voor iedereen. Dat komt tot uiting in beleid, de inzet van mensen en middelen en de inrichting van onze omgeving. We zorgen voor voldoende aandacht en bescherming van (potentiële) slachtoffers, maar richten ons ook op (potentiële) daders. Hoog op onze agenda staat de veiligheid van vrouwen en meisjes. Te vaak is die er onvoldoende of zelfs niet. We zetten ons in voor een veilige openbare ruimte, maar ook voor een veilig thuis omdat dat de plek is waar femicide veruit het meeste voorkomt.

We zijn trots op de Amsterdamse traditie om je uit te spreken en te demonstreren.

GroenLinks Amsterdam ziet vreedzame demonstranten als mensen die willen bijdragen aan positieve veranderingen in de wereld of een uitlaatklep nodig hebben, bijvoorbeeld wanneer zij dagelijks worden geconfronteerd met het harde nieuws over de genocide in Gaza. De gemeente moet er dan ook alles aan doen om demonstranten goed te faciliteren en het demonstratiericht te beschermen.

Dit gaan we doen:

- 1. Contact en belangstelling.** Wie voelt en ervaart onderdeel van de samenleving te zijn, zal zich minder makkelijk keren tegen die samenleving en individuele burgers. Dat vraagt om contact en belangstelling. GroenLinks kiest voor buurtouders, jongerenwerkers en wijkagenten. GroenLinks ziet dat deze benadering resultaten oplevert, maar ziet ook dat er capaciteitsproblemen zijn. Daarom zetten we in op extra capaciteit en financiële borging van preventief sociaal werk.
- 2. Preventie.** Binnen het domein jeugd en veiligheid zet Amsterdam zich in voor verschillende groepen zoals jongeren die kwetsbaar zijn voor uitbuiting en radicalisering, die overlast veroorzaken of die zelfs in de criminaliteit belanden. GroenLinks Amsterdam zet daarom stevig in op preventie. We investeren in laagdrempelige ontmoetingsplekken, jongerenwerk en sportvoorzieningen in de wijken, zodat jongeren zich kunnen ontwikkelen in een positieve en veilige omgeving. We ondersteunen programma's die jongeren perspectief bieden door mentoring, werk en stageplaatsen, zodat zij niet verleid worden door criminale netwerken. We continueren ook met Veilig Alternatief. Ook hechten we, daar waar mogelijk, veel waarde aan de rol van ouders en families bij de ondersteuning van jongeren.
- 3. Vergroten van het vertrouwen in de samenleving en de overheid.** Juist politieagenten, BOA's en andere ambtenaren die een taak hebben op het gebied van openbare orde en veiligheid dragen hier een grote verantwoordelijkheid, want zij kunnen dat vertrouwen maken of breken. GroenLinks wil deze rol centraler stellen. Amsterdammers moeten zich kunnen herkennen in het gezicht van de overheid en zich door hen erkend voelen. GroenLinks blijft daarom werk maken van het aantrekken van vrouwen, LHBTIQA+-personen, mensen met een beperking, mensen van kleur en mensen met een migratieachtergrond bij de gemeente. We hebben

speciale aandacht voor het creëren van een veilige, inclusieve werkcultuur. Ook wil GroenLinks dat omgaan met de diversiteit van de stad onderdeel is van de permanente scholing van politieagenten.

- 4. We kiezen voor toezicht en handhaving door mensen.** We werken aan een cultuur waarin mensen elkaar kunnen aanspreken. Voor goed toezicht zijn ook BOA's en politieagenten nodig; we zetten ze in waar ze meerwaarde hebben. We rusten ze toe met een goede opleiding om hun werk in onze stad te doen en houden in de gaten of hun uitrusting passend is. Er is op dit moment een enorm tekort aan handhavers. We moeten ons blijvend inzetten om de personeelstekorten te bestrijden, door breder te werven, door het mogelijk te maken dat handhavers bijvoorbeeld ook een hijab mogen dragen en door het aantrekkelijker maken van deze banen door middel van hogere vergoedingen.
- 5. We beschermen de privacy van Amsterdammers.** Als het gaat om veiligheid, is privacy snel het slachtoffer. Cameratoezicht zet de gemeente daarom terughoudend in. Bij voorkeur alleen in afgebakende tijdsperiodes en alleen als het onvermijdelijk is en er geen beter, minder vergaand, middel is. De gemeente doet niet aan gezichtsherkenning, omdat het risico op etnische profiling en discriminatie veel te groot is.
- 6. We werken aan een veilige openbare ruimte voor iedereen.** Ontwerp en beheer van de openbare ruimte moet op een inclusieve manier gedaan worden, zodat alle Amsterdammers zich welkom en veilig voelen.
- 7. De gemeente gaat ondermijning actief tegen.** Dat gaat enerzijds om de klassieke onderwereld die zich vermengt met de bovenwereld, maar ook om belastingontwijking of het faciliteren van investeringen in wapens voor dubieuze regimes.
- 8. We gaan door met buurtrechtdbanken.** Buurtrechtdbanken zoals in Venserpolder, die midden in de wijk staan, zijn een wezenlijk onderdeel van de buurt en haar bewoners.
- 9. We staan pal voor het demonstratierecht.** De gemeente faciliteert demonstraties en legt daarbij zo min mogelijk beperkingen op. Ook zien de gemeente en politie af van het gebruik van repressieve of ontmoedigende maatregelen zoals de inzet van online en offline surveillance, camera's met gezichtsherkenning en willekeurige ID-controles.
- 10. Disproportioneel politieoptreden moet worden voorkomen.** Daarom zet de gemeente systematisch in op monitoring van politie- en handhavingspraktijken, inclusief transparante data en een betere klachtenstructuur. Handhavers en politieagenten worden bovendien getraind in het herkennen en tegengaan van discriminatie, zodat iedereen in Amsterdam zich erkend en rechtvaardig behandeld voelt.
- 11. Terughoudend met repressie.** GroenLinks vindt dat instrumenten als gebiedsontzeggingen, samenscholingsverboden en noodverordeningen vergaande beperkingen zijn van fundamentele burgerrechten en daarom terughoudend moeten worden ingezet.
- 12. Tegen ethisch profileren.** De burgemeester gaat over preventief fouilleren. GroenLinks vindt het niks, maar als het wordt ingezet, willen we dat 100% gegarandeerd is dat er niet etnisch geprofileerd wordt. GroenLinks ziet er op toe dat er niet steeds opnieuw preventief gefouilleerd wordt in wijken waar dat alsnog tot ethisch profileren kan leiden.

- 13. We verbinden emancipatie met het veiligheidsbeleid.** Zo kan Amsterdam structureel bijdragen aan gelijke rechten en bescherming voor vrouwen en LHBTQIA+-personen, onder andere door cultureel en gendersensitieve hulpverlening en beleid dat inspeelt op gendergerelateerd en psychisch geweld.
- 14. Meer aandacht voor gendergerelateerd geweld.** We gaan femicide, genitale verminking, sextortion, huwelijksuitbuiting en ander gendergerelateerd geweld tegen. Om risico op femicide beter te signaleren, investeren we in kennis over psychisch geweld, dwingende controle en intieme terreur bij Veilig Thuis, de politie, Centrum Seksueel Geweld en andere partners in de zorg- en veiligheidsdomeinen. In situaties van huiselijk geweld richten we ons ook op contact en preventie bij de plegers, om de geweldscyclus te doorbreken.
- 15. Dierenmishandeling als symptoom van huiselijk geweld.** Dierenmishandeling is een ernstig probleem. Daarnaast leidt gewelddadig gedrag naar dieren vaak ook tot geweld naar mensen. We zetten daarom in op bewustwording van signalen van huiselijk geweld bij behandelaars van huisdieren, wat helpt bij vroegsignalering van huiselijk geweld.
- 16. Amsterdam gaat door met de persoonsgerichte aanpak voor mensen met onbegrepen gedrag.** Wij vinden dat het niet helpt om deze groep alleen vanuit een strafrechtelijk kader te benaderen. Door zorg en veiligheid op elkaar af te stemmen, verkleinen we de kans op herhaling, zorgen we dat zorgtrajecten effectiever worden ingezet en geven we betrokkenen perspectief op een stabiel leven. Zo vergroten we niet alleen hun veiligheid en welzijn, maar ook die van hun omgeving.
- 17. GroenLinks is voor de legalisering van softdrugs.** Daar hoort ook een wettelijke regeling voor de productie en distributie van softdrugs bij.

Hier zijn we trots op:

- **Mens- en buurtgerichte veiligheidsaanpak.** Dankzij GroenLinks wordt er bij de groeps- en persoonsgerichte veiligheidsaanpak nu ervaringsdeskundigheid meegenomen. Zo zorgen we dat deze aanpakken effectief zijn en niet leiden tot stigmatisering. Ook hebben we het aantal buurtrechtkassen in de stad uitgebreid. Deze rechtbanken maken het rechtsysteem laagdrempelig en oplossingsgericht.
- **Plegeraanpak bij huiselijk geweld.** Bij huiselijk geweld wordt er veel verantwoordelijkheid bij slachtoffers gelegd. Om de geweldscyclus te doorbreken is het echter ook belangrijk dat er aandacht is voor de plegers. GroenLinks heeft daarom gezorgd dat er in Amsterdam een plegeraanpak is gekomen.
- **Grondrechten beschermen.** Het aantal demonstraties in de stad groeit explosief, we zitten ondertussen op drieduizend demonstraties per jaar. GroenLinks heeft zich altijd ingezet voor het demonstratierecht. Mede dankzij ons zijn tenten weer toegestaan bij demonstraties. Ook strijden we ervoor dat privacy niet verloren gaat in pogingen de stad veiliger te maken. In Amsterdam kwam er bijvoorbeeld een verbod op biometrische surveillance-technieken, zoals gezichtsherkenning.

3.5 Breek de macht van Big Tech

Technologie is politiek. We zien steeds meer hoe de digitale en fysieke wereld onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en de rol die Big Tech bedrijven daarin spelen. Digitalisering biedt veel kansen, maar brengt ook risico's met zich mee. We zijn ons bewust van de gevaren op het gebied van privacy, uitbuiting, uitsluiting en discriminatie en we verzetten ons hier tegen.

GroenLinks wil dat digitalisering veilig, toegankelijk en bruikbaar verloopt voor alle Amsterdammers.

Veel mensen zijn geschrokken van onze afhankelijkheid van Big Tech bedrijven. Zeker nadat Trump deels met behulp van deze bedrijven weer aan de macht is gekomen. GroenLinks Amsterdam strijd al langer tegen de gevaren van Big Tech en voor meer digitale onafhankelijkheid. Om het digitale landschap beter te maken voor mens en milieu werken we aan een nieuw tech-ecosysteem, waar publieke waarden en democratie centraal staan.

Dit gaan we doen:

- 1. De gemeente wordt digitaal onafhankelijk.** GroenLinks vindt dat bij ICT-aanbestedingen de kwaliteitsnormen, privacy standaarden, open-source en duurzaamheid een leidende rol moeten spelen in plaats van de kosten. Publiek geld besteden we bij voorkeur aan Europese innovatie die voldoet aan deze kwaliteitsnormen in plaats van onze afhankelijkheid van Big Tech in de VS te vergroten, al helemaal voor toegang tot onze publieke diensten. We gaan de doelstelling halen om in 2030 30% van ons IT landschap in handen van Europese aanbieders of partijen te hebben.
- 2. Amsterdam draagt bij aan een publieke digitale infrastructuur.** We willen bouwen aan een toekomst waarin we zelf controle hebben over onze digitale infrastructuur. Waarin de technologie die we gebruiken het publieke belang dient en waar we ook online publieke ontmoetingsruimtes hebben die veilig en toegankelijk zijn. Binnen ons economisch beleid zetten we daarom in op het stimuleren van een publieke digitale infrastructuur, die voor iedereen toegankelijk is, met democratische en duurzame bedrijfsmodellen. Daarin werken we nadrukkelijk samen met kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties in de stad.
- 3. We kiezen voor nieuwe sociale media.** We zien wat de impact is van sociale media op ons leven en maken ons zorgen om de toegenomen online polarisatie en haat. Het is tijd om te bouwen aan alternatieven, aan sociale media die écht sociaal zijn. Wij geloven in platforms die gebouwd zijn op publieke waarden zoals transparantie, privacy en duurzaamheid. Amsterdam ondersteunt dit soort platforms zoveel mogelijk.
- 4. Digitalisering mag niet leiden tot ongelijkheid of discriminatie.** Systemen van de gemeente die op basis van een algoritme besluiten nemen, laten we vooraf, tijdens en na ontwikkeling testen op ethische principes zoals integriteit, discriminatie en vooroordelen. De gemeenteraad wordt meer betrokken rondom de keuze en besluitvorming hiervan.
- 5. De gemeente gaat uiterst zorgvuldig om met persoonsgegevens.** Bewoners moeten zich zoveel mogelijk onbespied en anoniem kunnen bewegen in de fysieke en digitale (openbare) ruimte. We breiden daarom ons openbare sensorregister uit. Uiteindelijk werken we toe naar een meldplicht voor dataverzameling in de openbare ruimte. Er komt een verbod op biometrische surveillance-technieken zoals gezichtsherkenning.
- 6. Meer data is niet altijd het antwoord.** We vinden het onnodig om data te verzamelen en/of algoritmes in te zetten als er andere oplossingen vorhanden zijn. Technologie kan bijdragen aan allerlei maatschappelijke oplossingen. We kijken eerst

naar of en welk probleem we willen oplossen en welke oplossing daarvoor passend is.

7. **Contact met een mens.** De gemeente classificeert internet als een publieke nutsfunctie en garandeert het recht van Amsterdam op menselijk contact bij interactie met de gemeente. We openen een fysiek loket, waar inwoners terecht kunnen met al hun vragen en klachten over gemeentelijke digitale zaken, ook als de gemeente diensten heeft uitbesteed of data verwerkt binnen samenwerkingsverbanden.
8. **Digitale rechtvaardigheid begint in de wijk.** Daarom blijven we steun bieden aan informele plekken zoals Cybersoek, die laagdrempelig en vertrouwd zijn en waar ontmoeting, ondersteuning en educatie hand in hand gaan.
9. **We introduceren een stopknop in de online omgeving.** Amsterdammers die vastlopen in een geautomatiseerd proces (bijvoorbeeld doordat een formulier geen rekening houdt met bijzondere omstandigheden) kunnen maatwerk aanvragen door het indrukken van deze knop.
- 10. Een digitale stad gaat zorgvuldig om met de energie en materialen die nodig zijn.** De hardware die nodig is voor nieuwe technologieën moet energiezuinig en emissievrij zijn, lang meegaan, repareerbaar en recyclebaar zijn. Bij onze inkoop van soft-en hardware stellen we duurzaamheidseisen. We stimuleren hergebruik van overheidsapparaten door organisaties in de stad. Zo krijgen mensen met een krappe beurs toegang tot digitale middelen en verminderen we elektronisch afval.

Hier zijn we trots op:

- **Digitaal onafhankelijk.** Op initiatief van GroenLinks lanceerde Amsterdam als eerste gemeente in Nederland een plan om Amsterdam minder afhankelijk te maken van Amerikaanse techbedrijven.
- **Een transparante overheid.** We zijn open.amsterdam gestart. Alle actief openbaar gemaakte documenten en besluiten onder de Wet Open overheid (WOO) zijn hier doorzoekbaar en inzichtelijk gemaakt. Er is een plan van aanpak ontwikkeld voor het gebruik van algoritmen. Dit heeft geleid tot beter overzicht, gebruik en inzicht in risico's binnen de organisatie.
- **Digitale toegankelijkheid.** We hebben laagdrempelige inlopen georganiseerd in buurthuizen met spreekuren voor digitale ondersteuning. Hulp bij digitale vraagstukken hebben we uitgebreid in de hele stad dankzij een motie van GroenLinks.

4. Een zorgzame stad.

In Amsterdam zorgen we voor elkaar. Hier krijg je de zorg die je nodig hebt, met aandacht voor preventie, kwaliteit en gelijke toegang, ongeacht je achtergrond of inkomen. Hier is ondersteuning voor kinderen en gezinnen zo dicht mogelijk bij huis, met een focus op preventie en duurzame oplossingen. Wij willen een samenleving waarin iedereen – van jong tot oud – de mogelijkheid heeft om actief te zijn in sport, ongeacht sociale of financiële barrières. Wij werken aan een samenleving die rechtvaardig is, waar solidariteit de basis vormt voor ons zorg- en onderwijsysteem en waar iedereen de kans krijgt om te groeien en te bloeien in een gezonde omgeving.

De maatschappij is ingericht op één type mens. Die is gezond, mobiel, gedocumenteerd en beheerst de taal. Zoals de maatschappij is ingericht, zijn ook onze jeugdhulp, onderwijs, sport en zorg ingericht. GroenLinks wil inzetten op extra aandacht voor mensen die niet in het standaard keurslijf van de maatschappelijke systemen passen. Of ze nu ongedocumenteerd zijn, in transitie gaan of leven met een onomkeerbare beperking: mensen zijn oneindig veel meer dan hun enkele afwijking van wat de maatschappij normaal vindt.

We zetten in op collectieve hulp en zorg, in de buurt, in de eigen leefomgeving. We omarmen initiatieven waarin buurtbewoners zelf de handen ineenslaan en maken informele hulpverlening eenvoudiger, zodat Amsterdammers elkaar kunnen helpen.

4.1 Vrolijke jonge Amsterdammers

Amsterdam moet een stad zijn waar iedere jongere gezond, vrolijk en vrij kan opgroeien. Dat betekent dat we niet alleen kijken naar een kind zelf, maar ook naar de wereld eromheen. Jongeren bloeien op als er thuis lucht is, als er ruimte is voor sport en cultuur en als ouders niet worden opgejaagd door bestaansonzekerheid.

Toch voelen steeds meer jongeren de druk van de stad. Wonen is duur, school kan pittig zijn, de prestatiedruk is hoog en de coronajaren hebben diepe sporen achtergelaten. Voor jongeren van kleur, LHBTQIA+ jongeren en jongeren die thuis geen veilige plek hebben, zijn de uitdagingen nog groter. Dat is onacceptabel.

Jong zijn gaat over vriendschappen sluiten, samen muziek maken, sporten, verliefd worden, ontdekken wie je bent en teleurstellingen verwerken. En dat alles in een veilige omgeving. Daarom willen wij dat er in Amsterdam meer plekken komen waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten, zonder drempels en zonder labels. Plekken waar je niet als probleem wordt gezien, maar waar je simpelweg kunt zijn wie je bent.

Maar we weten ook dat sommige jongeren meer nodig hebben dan een ondersteunende omgeving. Zij verdienen snelle, goede en specialistische hulp, of het nu gaat om traumaverwerking, intensieve begeleiding of andere zorg. Amsterdam moet een stad zijn waar hulp altijd beschikbaar is, zonder wachtlijsten en zonder dat jongeren verdwalen in regels en loketten.

GroenLinks laat zien dat het anders kan. Wij hebben miljoenen vrijgemaakt om de wachtlijsten in de jeugdzorg aan te pakken. Ook zorgden we voor tien miljoen euro extra voor directe steun aan gezinnen. Dat gaf jongeren sneller toegang tot hulp, zorgde voor meer ademruimte thuis en maakte sport en cultuur weer bereikbaar. En we zijn nog lang niet klaar. Want een progressieve stad kiest voor haar jongeren. We bouwen aan een Amsterdam waar jonge mensen zich thuis voelen, elkaar kunnen vinden en met vertrouwen naar de toekomst kunnen kijken.

Dit gaan we doen:

- 1. Ieder kind heeft andere behoeftes.** Daar houden we rekening mee. Door gezinnen tijdig te ondersteunen en jongeren perspectief te bieden, wordt zwaardere jeugdhulp op termijn minder vaak nodig. We investeren structureel in sport, cultuur, opvoedondersteuning en laagdrempelige buurtvoorzieningen.
- 2. We blijven ons inzetten om de wachttijden voor de jeugdzorg omlaag te krijgen.** Het is onacceptabel dat jongeren die keihard hulp nodig hebben, nu soms zo lang moeten wachten.
- 3. Maatwerk in de jeugdhulp.** We blijven zorgen dat jeugdhulp echt aansluit bij wat jongeren en gezinnen nodig hebben. Dat vraagt om een integrale aanpak, waarin het buurt- en ouderkindteam niet alleen kijkt naar één probleem, maar naar het geheel. Om de problemen van het kind te begrijpen wordt er ook gekeken naar bijvoorbeeld financiële of psychosociale problemen in het gezin. Verschillende vormen van jeugd- en gezinshulp zijn momenteel vanuit de gemeente beleidsmatig en financieel verkokerd, wat het moeilijk maakt om deze verschillende vormen van hulp te integreren. We lossen dit probleem op en maken passende hulp voor het hele gezin mogelijk. Hierin is de werkwijze van de Amsterdamse Maatwerk Methode het uitgangspunt.
- 4. We werken aan snellere en betere samenwerking in de jeugdbescherming.** Jongeren moeten niet verdwalen tussen verschillende instanties. De jeugdbescherming wordt daarom integraal onderdeel van de buurt- en wijkzorg. De bevoegdheden voor verschillende organisaties zijn te versnipperd, wat onnodig veel vertraging oplevert in de samenwerking tussen verschillende jeugdhulpverleners.
- 5. Passende hulp bij leerproblemen.** We zorgen dat leerproblemen zoveel mogelijk op school worden opgepakt, samen met docenten en klasgenoten, zodat kinderen met leerproblemen niet automatisch in de jeugdzorg belanden. Op dit moment worden leerproblemen na diagnose soms een jeugdhulpvraagstuk, terwijl dit niet altijd de beste oplossing is. Ondersteuning bij leerproblemen begint op school en door middel van collectieve voorzieningen in plaats van individuele hulp.
- 6. Er snel bij zijn.** Criminaliteit onder kinderen neemt af, maar kinderen die bezig zijn met criminale activiteiten zijn steeds jonger en de stap naar geweldpleging wordt sneller gemaakt. Voor deze groep is daarom ook een integrale benadering nodig waarbij ook de omgeving wordt betrokken.

- 7. We maken het makkelijker voor jongeren om elkaar te ontmoeten.** Evenementen, buurthuizen, sportclubs en cultuurprojecten zijn plekken waar jongeren elkaar vinden en zichzelf kunnen zijn. Dat versterken we. We maken meer plekken beschikbaar waar kinderen met en zonder beperking en van verschillende achtergronden elkaar tegenkomen.
- 8. We omarmen collectieve en informele zorg voor en door gemeenschappen zelf.** Daarom geven we buurtinitiatieven meer ruimte. Als jongeren zelf iets willen organiseren – samen koken, bewegen of muziek maken – moet dat makkelijk kunnen, met eenvoudige middelen en zonder ingewikkelde regels. De Sociale Basis is hierbij essentieel.
- 9. Vernieuwing in het jeugdhulp systeem is hard nodig.** De aanbesteding voor aanvullende jeugdhulp 2028–2038 biedt ons een kans hiervoor. We kiezen voor partnerschap, continuïteit en ruimte voor innovatie. Met taakgerichte lumpsum-financiering en langdurige contracten werken gemeenten en aanbieders samen aan kwaliteit, stabiliteit en vertrouwen in de jeugdzorg.
- 10. Mantelzorgouders krijgen erkenning en betere ondersteuning.** Steeds meer ouders dragen langdurig en intensief zorg voor hun kind, vaak naast werk en andere zorgtaken in het gezin. Dit leidt bij veel mantelzorgouders tot overbelasting en stress. Wij investeren in respijtzorg, tegemoetkomingen en toegankelijke begeleiding zodat mantelzorgouders goed ondersteund worden. Daarbij erkennen we mantelzorgouders nadrukkelijk als gelijkwaardige partners in de zorg voor hun kinderen: hun ervaring en kennis zijn onmisbaar in de samenwerking met professionals.
- 11. Kinderen en jongeren met ervaringsdeskundigheid hebben een stem in Amsterdam.** Jongeren weten zelf het beste wat werkt en waar het knelt in de jeugdzorg. We zetten hun ervaringen structureel in bij het vormgeven en evalueren van beleid en hulp. Het jeugdplatform, jongerenorganisaties en participatietrajecten zijn vaste onderdelen van het jeugdzorgstelsel in Amsterdam.
- 12. Jeugdzorgprofessionals verdienen erkenning, zekerheid en stabiliteit.** Hun werkdruk is structureel te hoog en de administratieve lasten nemen veel tijd in beslag, ten koste van de directe zorg aan kinderen. Wij willen dat professionals weer de ruimte krijgen om te doen waarvoor ze zijn opgeleid: kinderen en gezinnen ondersteunen. We verminderen de bureaucratie en investeren in vaste banen en goede arbeidsvooraarden. Samen met vakbonden zoals de FNV zetten we ons in voor een eerlijke cao, meer ontwikkelkansen en een gezonde werkbalans. Alleen door onze professionals serieus te ondersteunen, blijft de jeugdzorg in Amsterdam aantrekkelijk en toekomstbestendig.
- 13. Jeugdzorg is afgestemd op de persoon, met oog voor diversiteit.** Ieder kind en ieder gezin is anders. Daarom zetten we in op jeugdzorg die gender- en cultuursensitief is. Professionals krijgen de ruimte en scholing om rekening te houden met verschillen in achtergrond, cultuur, gender en leefstijl. Zo zorgen we dat de zorg echt aansluit bij de leefwereld van jongeren en gezinnen. Niemand moet zich buitengesloten of onbegrepen voelen.
- 14. Jongerenwerk is een onmisbare kracht in Amsterdam.** Jongerenwerkers staan dicht bij jongeren in buurten en wijken, zij bouwen vertrouwen op en signaleren vroegtijdig problemen. Zij vormen vaak de brug tussen jongeren, hun omgeving en de formele hulpverlening. We investeren in het verder professionaliseren en structureel financieren van jongerenwerk, zodat zij niet afhankelijk zijn van tijdelijke

projecten. Zo versterken we hun rol als betrouwbare en deskundige steunpilaar voor Amsterdamse jongeren.

Hier zijn we trots op:

- **Aanpak wachtlijsten in de jeugdzorg.** GroenLinks heeft ervoor gezorgd dat er tien miljoen euro extra werd geïnvesteerd in de aanpak van wachtlijsten. Dat gaf jongeren sneller toegang tot hulp, zorgde voor meer ademruimte thuis en maakte sport en cultuur weer bereikbaar.
- **Ervaringsdeskundigheid centraal.** Dankzij ons voorstel ligt er nu een Amsterdamse visie op de jeugd waarin de verhalen van Amsterdamse jongeren, hun gezinnen en de inzichten van ervaringsdeskundigen leidend zijn.
- **Aandacht voor diversiteit.** Dankzij GroenLinks is er in de jeugdhulp meer aandacht voor culturele en genderdiverseiteit. Zorgplannen en diagnoses moeten beter aansluiten bij de verschillende achtergronden en identiteiten van jongeren.

4.2 Alle Amsterdammers goede zorg

Amsterdammers hebben recht op een gezonde leefomgeving. Die leefomgeving is de verantwoordelijkheid van ons allemaal, van de hele stad en het hele bestuur. Niet alleen van individuele Amsterdammers zelf. Tegelijkertijd zien we grote verschillen in gezondheid tussen mensen met genoeg geld en met weinig geld, en tussen mensen met een theoretische en een praktische opleiding. Dat vinden wij onverteerbaar. Om die kloof op te heffen, zetten wij in op de gezondheid van alle Amsterdammers, waarbij iedereen toegang heeft tot alles wat gezond leven mogelijk maakt. Daarin speelt de gemeente een grote rol. De voorzieningen waar de gemeente verantwoordelijk voor is, zoals gezondheidsvoorlichting, de sociale basis, vaccinaties, mentale gezondheid, mantelzorgondersteuning, huishoudelijke zorg of seksuele gezondheid, zijn voor de gezondheid van Amsterdammers cruciaal.

Daarbij realiseren we ons goed dat gezondheid veel meer is dan 'niet ziek zijn'. Want soms is ziekte en/of een beperking een gegeven en gaat het er juist om dat we alle mogelijkheden bieden om een goed en betekenisvol leven te leiden en volop mee te (kunnen) doen als Amsterdammer. Ons doel: een toegankelijke en inclusieve stad, waarin iedereen betekenisvol mee kan doen.

Het recht op gezondheid bouwen we samen uit, met buren in de wijk, met huisartsen, ouder-kind-teams en andere zorgondersteuning vanuit de gemeente. We zetten in op het opbouwen van goede relaties van bewoners met de gemeentelijke buurteams, om gezondheidsproblemen voor te zijn door goede preventie, met advies over gezondheid en voldoende mogelijkheden voor sport. Als preventie niet genoeg blijkt om Amsterdammers gezond te houden, zetten we in op het vroeg signaleren van gezondheidsproblemen om snel te kunnen ingrijpen waar nodig. De leefwereld van Amsterdammers staat daarbij centraal, waarbij samenwerking, maatwerk en vertrouwen de basis vormen. Zo garanderen we inclusieve en diverse zorg en ondersteuning, met een aanbod dat oog heeft voor het feit dat verschillende mensen ook verschillende zorg nodig hebben. Dat betekent dat we optreden tegen discriminatie in de zorg. Maar het betekent ook dat we extra aandacht hebben voor de groep vergrijzende ouderen die de komende jaren recht hebben op goede ondersteuning, zorg en sportvoorzieningen. Daarnaast moeten zij de mogelijkheden blijven houden om onderdeel te zijn van de maatschappij, waardoor eenzaamheid wordt voorkomen

en tegengegaan. Om die inclusieve en gepaste zorg mogelijk te maken, zetten we in op collectieve en creatieve oplossingen om om te gaan met personeelstekorten in de zorg, maar ook door extra middelen te bieden voor mantelzorgers, die veel meer ondersteuning verdienen voor het belangrijke werk dat zij doen. Zo kan iedereen die dat nodig heeft, de zorg ontvangen die zij nodig hebben en waar zij recht op hebben.

Dit gaan we doen:

- 1. We bestrijden de gezondheidskloof.** Vermindering van de gezondheidsverschillen tussen groepen Amsterdammers wordt een topprioriteit. We komen met een Actieplan Welzijn. We investeren in toegang tot gezonde voeding, sociale relaties (sociale basis), in vroegsignalering en in de toegankelijkheid van welzijn en zorgvoorzieningen. We investeren in een gezonde groene omgeving op plaatsen waar mensen met een lage gezondheidsstatus wonen. We bestrijden racisme en discriminatie in de zorg.
- 2. We regelen de huishoudelijke zorg beter.** Dat doen we onder andere door het beter te integreren met ander zorgaanbod. Amsterdammers die huishoudelijke hulp nodig hebben, kunnen deze laten koppelen aan ambulante (thuis)zorg. Want huishoudelijke hulp is vaak veel meer dan schoonmaken alleen en moet dan effectief gecombineerd worden met andere zorg. We zetten extra middelen in voor scholing en ondersteuning van medewerkers die huishoudelijke zorg bieden.
- 3. We creëren zorgzame buurten.** Dat doen we met een integraal zorg- en welzijnsaanbod waarbij we schotten tussen voorzieningen en financiering weghalen en de behoefte en mogelijkheden van de Amsterdammers centraal zetten. Zelforganisaties, zoals stadsdorpen of vrouwenorganisaties, zijn een belangrijke spil in onze zorgzame buurten, daarom geven we hen een grotere stem.
- 4. Huisvesting voor huisartsen.** Huisartsgeneeskunde die gericht is op gezonde Amsterdammers en niet op het maken van winst, moet toegang hebben tot betaalbare huisvesting. Daar dragen we aan bij met de inzet van gemeentelijk vastgoed, deelnemingen zoals de NV Zeedijk en vergelijkbare partijen en, als het nodig is, het Amsterdams Bouw- en Wooncollectief.
- 5. Zelf de regie.** Cliënten en patiënten moeten zelf de regie hebben en houden over hun ondersteuning en behandeling. Daarom geven we meer aandacht aan zeggenschap en eigenaarschap in de zorg en jeugdhulp.
- 6. Aandacht voor de mentale gezondheid is essentieel.** We blijven investeren in preventieve programma's en zetten alle mogelijkheden in die we als gemeente hebben om de wachtrijen in de GGZ te verminderen
- 7. Aandacht voor ervaringsdeskundigheid.** We geven ervaringsdeskundigheid een belangrijke rol in het ontwikkelen en evalueren van zorgbeleid, waarbij ervaringsdeskundigen natuurlijk een vergoeding krijgen voor hun werk en expertise.
- 8. Mantelzorgers verdienen onze steun.** Daarom investeren we in mantelzorgondersteuning, zoals logeervoorzieningen, respijtzorg en waardering voor mantelzorgers.
- 9. Medische hulpmiddelen sneller beschikbaar.** We verkorten de wachttijden voor het vervangen en repareren van hulpmiddelen zoals rolstoelen. We onderzoeken of de gemeente deze diensten zelf kan aanbieden.

- 10. Aandacht voor long-COVID.** Mensen met long-COVID en andere vormen van Post Acuut Infectieus Syndroom (PAIS) krijgen niet de zorg die ze nodig hebben. Als gemeente gaan we onze inzet afstemmen op wat deze mensen nodig hebben.
- 11. Een generatie hoeft geen bubbel te zijn.** Amsterdam is een generatievriendelijke stad waarbij we contacten tussen generaties bevorderen en ruimte hebben en maken voor de levensfase van ouderen. Met en voor ouderen kijken we samen naar de beste vormen van ondersteuning en hulp. Hierbij hebben we oog voor culturele diversiteit en ouderen met een migratie-achtergrond. We blijven inzetten op de Lang Leven Thuisflats, zorg leefcircels en zorg dichtbij.
- 12. We breiden de Transkliniek uit.** We waarborgen de zorg die de Transkliniek biedt voor de transgemeenschap en zorgen dat de dienstverlening wordt uitgebreid zodat die past bij de vraag.

Hier zijn we trots op:

- **Een gezonde omgeving.** We zetten keihard in op het verkleinen van de gezondheidskloof tussen rijk en arm. We hebben programma's opgestart voor een gezonde (voedsel)omgeving, om gezond leven makkelijker te maken én om ongezonde leefomstandigheden (zoals schimmelwoningen of luchtvervuiling) aan te pakken. Via de GGD hebben we programma's opgezet om gezond leven makkelijker te maken.
- **Toegankelijke zorg voor iedereen.** We hebben in Amsterdam extra geïnvesteerd in transgenderklinieken. We zorgden voor tolken en cultuursensitieve zorg. Dankzij GroenLinks hoeven Amsterdammers geen eigen bijdrage meer te betalen voor dagbesteding en ambulante verzorging thuis. We hebben gezorgd voor een succesvol programma rondom mantelzorg, waarbij jonge mantelzorgers beter worden ingelicht over mogelijke ondersteuning. We zorgden voor kortere wachttijden voor het repareren en vervangen van hulpmiddelen in de zorg, zoals rolstoelen.
- **Gezond en fijn ouder worden.** Met Lang Leven Thuisflats en extra aandacht in de Sociale Basis zetten we erop in dat je in Amsterdam gezond en fijn ouder kunt worden

4.3 Klasse onderwijs

Onderwijs is de plek waar kinderen en jongeren gevormd worden. Waar ze hun talenten ontdekken, zichzelf leren kennen en de wereld om zich heen leren begrijpen. Een plek waar de basis wordt gelegd voor een samenleving die rechtvaardig en verbonden is.

Amsterdam heeft de afgelopen jaren stevig geïnvesteerd in onderwijs. Niet alleen door te doen wat wettelijk nodig is, maar juist door te investeren in gedeelde verantwoordelijkheid en samenwerking. Toch krijgen nog lang niet alle Amsterdamse kinderen en jongeren de kansen die ze verdienen. Juist wie wat extra steun nodig heeft, dreigt buiten de boot te vallen. De verschillen tussen buurten zijn groot. Dat betekent dat niet ieder kind met dezelfde bagage aan diens toekomst begint. Daarom moeten we onverminderd en met ambitie blijven investeren. Hierbij gaat het om gelijke kansen, brede ontwikkeling en goed onderwijs voor alle leerlingen, ongeacht achtergrond, thuissituatie of ondersteuningsbehoefte. Dat lukt alleen met leraren die gezien en gewaardeerd worden en de ruimte krijgen om hun vak met vakmanschap en betrokkenheid uit te oefenen. Met

genoeg tijd en aandacht om stil te staan bij wat kinderen écht nodig hebben in een wereld die steeds sneller, drukker en ingewikkelder wordt.

Scholen staan niet op zichzelf. Ze maken deel uit van een groter geheel, een ecosysteem waarin ouders en netwerken rondom de school een belangrijke rol spelen. In de ondersteuning van kinderen, in begeleiding waar nodig en in het leggen van verbindingen tussen school en buurt.

Amsterdam is een stad van superdiverseit, waar kinderen en jongeren opgroeien in een wereld van vele verhalen en perspectieven. Onderwijs is daarom niet alleen een plek om kennis te vergaren, maar ook om te leren wat het betekent om burger te zijn in een diverse samenleving. We leggen de nadruk op gelijkwaardigheid, respect en universele mensenrechten en zien mensenrechtenereducatie als een vast onderdeel van de vorming van jonge Amsterdammers. Zo ontwikkelen leerlingen niet alleen kennis, maar ook het vermogen tot dialoog, empathie en verantwoordelijkheid voor elkaar.

GroenLinks vindt dat Amsterdamse scholen plekken moeten zijn waar iedereen zichzelf kan zijn en zich veilig kan ontwikkelen. Waar mogelijk zetten we vol in op voorlichting over seksuele gerichtheid en genderidentiteit, op ondersteuning van leerlingen en docenten die zich inzetten voor een inclusieve en veilige school en op het borgen van programma's als Lentekriebels.

De lokale investeringen zijn belangrijk en de Amsterdamse onderwijsambities 2023–2027 leggen daar een sterke basis voor. Maar de stad kan dit niet alleen. De rol van het Rijk is onmisbaar en noodzakelijk. Juist daarom zijn de aangekondigde bezuinigingen zo zorgelijk: ze raken precies daar waar extra steun het hardst nodig is. De Amsterdamse onderwijspartners moeten daarom samen optrekken en de samenwerking, lobby en druk richting het Rijk goed organiseren. Want alleen samen kunnen we ervoor zorgen dat elk kind de kansen krijgt die het verdient.

Dit gaan we doen:

- 1. Kansengelijkheid.** Als we geld investeren in onderwijs, kijken we steeds waar het het hardste nodig is. Ons doel is om de kansengelijkheid te vergroten.
- 2. Een leraar voor de klas.** We blijven structureel investeren in het terugdringen van leraren- en schoolleiderstekorten.
- 3. Goede schoolgebouwen.** We investeren in het aanpakken van achterstallig onderhoud aan schoolgebouwen en renovatie. In overleg met het onderwijsveld stellen we prioriteiten welke scholen als eerste een nieuw gebouw of renovatie nodig hebben. Luchtkwaliteit in de scholen blijft een prioriteit. Nieuwe scholen worden duurzaam en klimaatbestendig gebouwd.
- 4. De voorschool is een grote gelijkmaker.** We willen daarom dat de voorschool beschikbaar wordt voor kinderen vanaf 2 jaar in plaats van 2,5 jaar.
- 5. Extra en beter onderwijs.** We blijven aanvullende financiering uittrekken voor extra lesuren en ondersteuning, overgang van de basis- naar de middelbare school, taalonderwijs, ouderbetrokkenheid en sterke schoolleiders.
- 6. Samen staan we sterker.** Daarom investeren we in het behoud en versterken van netwerken zoals Onderwijskennis Netwerk Amsterdam (ONA) en kennisdeling tussen scholen, leraren en schoolleiders.

7. **Het speciaal onderwijs verdient minstens zoveel aandacht.** Het speciaal onderwijs vraagt om investeringen en het terugdringen van het lerarentekort en de wachtlijsten. Amsterdam houdt vast aan het recht voor alle kinderen om onderwijs te kunnen volgen.
8. **We dragen zorg voor thuiszitters die geen onderwijs kunnen volgen.** Deze kinderen en jongeren krijgen aanbod aan thuisonderwijs, digitaal onderwijs en tijdelijke groepsactiviteiten, als mogelijke overbrugging naar terugkeer in het regulier onderwijs.
9. **Een diverse dag.** Je kunt je op meer vlakken ontwikkelen dan alleen op school. Daarom krijgen alle kinderen de mogelijkheid om na schooltijd te kunnen sporten, muziek te maken of mee te doen aan cultuur- en talentprogramma's.
10. **We investeren in talentontwikkeling zoals cultuur, muziek, techniek en sport.** Een pakket van naschoolse activiteiten dat toegankelijk is voor de hele buurt. Door samen te dansen, voetballen of kunst te maken leren kinderen met verschillende achtergronden elkaar kennen en ontstaat er onderlinge verbinding..
11. **Mensenrechteneducatie.** We vinden het belangrijk dat mensenrechteneducatie onderdeel is van het Amsterdamse onderwijs. Daar blijven we ons voor inzetten.
12. **Er komt bij elke mbo-opleiding een stagebureau.** Dit loket moet leiden tot betere begeleiding voor studenten en duidelijkheid voor werkgevers. Deze moet ook als meldpunt dienen voor stagediscriminatie. Uiteraard horen mbo'ers een volwaardige stagevergoeding te krijgen.
13. **Gendergelijkheid in opleidingen.** Amsterdammers moeten kunnen worden wat zij willen en wat past bij hun talenten. Daarom gaat Amsterdam genderstereotypering tegen in het onderwijs. We zetten in op campagnes en programma's die stereotypen rondom studiekeuzes bespreekbaar maken en zoeken daarin de samenwerkingen met vrouwenorganisaties.
14. **We breiden het leesoffensief uit.** Met het leesoffensief zijn flinke stappen gezet om jongeren aan het lezen te krijgen. We breiden dit programma uit, in de eerste plaats door het mbo er structureel in op te nemen.
15. **Een docent waar leerlingen zich in kunnen herkennen.** We blijven werken aan diversiteit van leraren en andere mensen die werken op Amsterdamse scholen, zodat iedere leerling zich kan herkennen in de volwassen die er rondlopen op school.
16. **Onderwijs voor nieuwkomers.** We borgen dat alle nieuwkomers in de opvang gratis toegang krijgen tot taalonderwijs. Er zijn veel digitale middelen die nu onvoldoende worden ingezet. We zetten naast taal en inburgering ook in op psychische en mentale hulp en ondersteuning voor nieuwkomers

Hier zijn we trots op:

- **Een leraar voor de klas.** Amsterdam heeft keihard ingezet op het terugdringen van het lerarentekort. Zo krijgen docenten nu voorrang op woningen en zijn er extra parkeervergunningen voor hen beschikbaar. Verder zijn er campagnes en zij-instroomprogramma's opgezet om meer leraren op te leiden.
- **Kansengelijkheid in het onderwijs.** Er is de afgelopen periodes keihard gestreden om de kansengelijkheid in het onderwijs aan te pakken. Met speciale programma's voor het basis- en voorgezet onderwijs, aandacht voor informeel onderwijs en speciale klassen voor kinderen die nog maar net in Nederland wonen.

- **Lezen.** Samen met de OBA is Amsterdam een leesoffensief gestart, om de leesvaardigheden en het leesplezier bij alle kinderen te bevorderen. De OBA Next, de bibliotheek van de toekomst, komt in Zuidoost.

4.4 Samen sporten en bewegen

Bewegen is voor iedereen belangrijk. Alle Amsterdammers moeten de kans krijgen om te sporten en te bewegen, want het is essentieel voor onze fysieke en psychische gezondheid. Toch beweegt maar 62% van de 4- tot 11-jarigen genoeg. Bij 12- tot 17-jarigen is dit slechts 42%.

Met een betaalbaar en laagdrempelig aanbod willen we kinderen, jongeren en volwassenen aanmoedigen om in beweging te blijven. Sportvoorzieningen moeten in alle wijken aanwezig zijn, zowel in de openbare ruimte als binnen. Daarnaast moedigen we sporten aan via campagnes en voorlichting. Daarbij hebben we aandacht voor wat mensen tegenhoudt om te sporten. Zo wordt sporten onder sommige jongeren niet cool gevonden, terwijl anderen onder invloed van social media juist ongezonde lichaamsidealens nastreven.

Sporten moet veilig en inclusief zijn voor iedereen in onze stad. Daarbij is geen plaats voor racisme of discriminatie. We blijven inzetten op inclusiviteit en vieren de diversiteit juist in de sport. Waar nodig bieden we ondersteuning aan verenigingen om hier stappen in te zetten.

Dit gaan we doen:

- 1. Een mooie vereniging met een goed clubhuis.** Sportverenigingen zijn dé plek om elkaar te ontmoeten en een praatje te maken. Een goede sportclub brengt een heel dorp of een hele buurt bij elkaar. Daarom zorgt de gemeente voor goede, duurzame accommodatie. We ondersteunen verenigingen bij het vinden van personeel en het besturen van de club als dit nodig is en helpen hen om clubgebouwen te verduurzamen.
- 2. Geldgebrek mag nooit een reden zijn om niet te sporten.** Drempels voor kinderen om bij een sportvereniging te gaan nemen we weg. Ook volwassenen en ouderen die willen sporten, moeten een gericht aanbod krijgen.
- 3. Een leven lang bewegen.** Te veel kinderen stoppen rond 12 jaar met bewegen. Vaak gaan ze dan ongezonder eten en veel naar hun scherm kijken. Wij dagen ze uit om te bewegen en nieuwe sporten te leren kennen. Ook ouderen stimuleren we om te bewegen met laagdrempelig beweegaanbod.
- 4. Sporten moet voor iedereen veilig en toegankelijk zijn.** Daarom blijven we sportverenigingen, scheidsrechters en trainers helpen bij het omgaan met agressie en asociaal gedrag op en rond het sportveld. We zorgen samen voor inclusieve en veilige sportplekken en verenigingen en bieden ondersteuning waar nodig. Clubs die zich schuldig maken aan uitsluiting worden aangepakt. We starten en ondersteunen sportinitiatieven voor mensen met een beperking. Ook ondersteunen we clubs om hun sportaccommodatie goed toegankelijk te maken.
- 5. Sporten in de openbare ruimte brengt mensen samen.** We investeren in laagdrempelige, groene sportvoorzieningen om de hoek: een 3x3-basketbalveldje, een speeltuin, een buitenfitness-locatie, of een mooi park om te wandelen of te joggen. Bij gebiedsontwikkeling en herinrichtingen zorgen we voor meer sportvelden,

buurtsportveldjes en buiten-fitness. Nieuwe sportvelden mogen niet ten koste gaan van de natuur.

6. **Zwemles voor elk kind.** We zetten ons in om het tekort aan binnenzwembaden en personeel voor zwemlessen op te lossen.
7. **Er komen zwemplekken bij.** We onderzoeken de mogelijkheid van een drijvend zwembad, bijvoorbeeld in het IJ, om zo meer schoon zwemwater te creëren.
8. **Duurzaam naar de wedstrijd.** We moedigen het aan om duurzaam naar sportgelegenheden te reizen. Dat gaat om fietsen, ov, samen rijden of deelvervoer. Bij nieuw te ontwikkelen sportgelegenheden wordt het aantal parkeerplaatsen bepaald naar de behoeften van de sporters, de omgeving en het groen, waarbij de laagste norm het vertrekpunt is.

Hier zijn we trots op:

- **Meer ruimte voor urban sports.** Met de agenda “Urban Sports” zorgt Amsterdam voor meer sportplekken in de openbare ruimte en talentondersteuning aan Urban topsporters. Op Zeeburgereiland kwam het grootste skatepark van Nederland en in Nieuw-West een House of Urban Sports.
- **Verbeterde veiligheid in de sport.** Met een verplichte VOG, vertrouwenspersonen en een gedragscode is de sociale veiligheid in de sport verbeterd. Ook is de subsidieregelingen voor mensen met een beperking verbreed en inclusiever gemaakt.
- **Zwemmen.** Er is een “agenda Zwemmen” gekomen, met ambities en acties rondom zwemvaardigheid van kinderen, meer Amsterdammers in beweging, betere toegankelijkheid en voldoende en duurzaam zwemwater voor nu en in de toekomst.

5. Zo willen wij besturen.

GroenLinks Amsterdam is een activistische bestuurspartij. Het hart warm, het hoofd koel. Sinds 2018 bestuurt GroenLinks Amsterdam samen met linkse en progressieve partijen en daar gaan we graag mee door. Zo bouwen we aan een rechtvaardig, vrij en duurzaam Amsterdam.

We zien wat er in de wereld gebeurt, we horen wat er in Den Haag wordt gezegd. We zouden ons er graag mee bemoeien en ons er nog vaker tegen willen verzetten. Maar ons werk is hier, in de hoofdstad. We halen alles uit de kast om te zorgen dat alle Amsterdammers weer in de lokale overheid gaan vertrouwen. We zorgen ervoor dat de gemeente de basis op orde heeft en problemen oplost. We houden niet van pappen en nathouden. We staan voor onze keuzes en leggen het ook uit wanneer we dingen niet doen. Natuurlijk leggen we ook de vinger op de zere plek als dat nodig is: als wij niet kunnen lijmen wat onze landelijke overheid kapot maakt, dan maken we zichtbaar waar de pijn zit en wat de oplossing moet zijn.

Voor ons gaat democratie verder dan het stemhokje. De stem van bewoners en ervaringsdeskundigen moet een essentieel onderdeel zijn van het beleid dat de overheid maakt en Amsterdammers moeten eigenaarschap over hun buurt kunnen voelen. Als bewoners initiatieven opzetten, moeten ze de gemeente aan hun zijde vinden.

Dit gaan we doen:

- 1. Ongelijkheid aanpakken. Achterstand terugdringen.** Zuidoost, Nieuw West en Noord zijn er de afgelopen tientallen jaren bekaaid van af gekomen. Vaak was de aandacht van de gemeente op andere stadsdelen gericht. Dat heeft geleid tot ongelijkheid en achterstand. GroenLinks blijft zich onvoorwaardelijk verbinden aan het Nationaal Programma Samen Nieuw-West, Aanpak Noord en Masterplan Zuidoost. We zetten in op een bottom-up aanpak, waarbij de bewoners en kleinere organisaties nog meer aan zet komen. De verschillen tussen het budget van de masterplannen en Aanpak Noord maken we kleiner.
- 2. We gaan verder dan inspreken.** Honderden Amsterdammers lieten de afgelopen jaren tijdens een burgerberaad of een stadsdeelpanel zien dat deze vormen van democratie zorgen voor goede ideeën en meer wederzijds vertrouwen tussen gemeente en bewoner. GroenLinks wil blijven zoeken naar manieren om Amsterdammers in de gelegenheid te stellen om hun mening te geven over de stad en wat er in de stad gebeurt. We gaan in ieder geval door met de (gelote) burgerberaden van bewoners, maar willen ook andere manieren ontwikkelen waarop

bestuurders, ambtenaren en bewoners met elkaar in gesprek gaan. We investeren in een zo goed mogelijke afspiegeling van de stad en maken het meedoen zo toegankelijk mogelijk voor een ieder die dat wil.

- 3. De sterkste schouders dragen de zwaarste lasten.** Als er keuzes over geld moeten worden gemaakt, kiest GroenLinks voor lastenverzwareing voor bedrijven en mensen die het kunnen missen en niet voor extra kosten of bezuinigingen op mensen die al weinig hebben. Onze voorkeur gaat uit naar een flinke verhoging van de toeristenbelasting. Het verhogen van de OZB is voor ons een optie, waarbij we indien mogelijk de woningcorporaties en ons eigen vastgoed willen ontzien.
- 4. We kijken kritisch naar wat werkt.** We schuwen nieuwe initiatieven en experimenteren niet, maar zetten ze ook stop wanneer ze niet opleveren wat we ervan hadden verwacht. En werken ze wel, dan geven we ze een plek in het beleid en betalen we ervoor.
- 5. Een effectieve gemeente.** We willen het aantal ambtenaren niet laten groeien en kijken hoe het ambtelijk apparaat doelmatiger kan werken. We zien dat ook als een manier om minder geld uit te geven.
- 6. Betrokken Amsterdammers moet je koesteren.** We zetten in op een verbetering van de manier waarop meldingen van Amsterdammers, via Mora of de Amsterdam app, worden opgepakt en de juiste terugkoppeling krijgen. Bewoners mogen niet de dupe zijn van verkokering tussen verschillende directies.
- 7. We verstevigen de relatie tussen informele en formele organisaties in de stad.** We verkennen verdere mogelijkheden van het Right to Challenge (ook wel Uitdaagrecht genoemd) en vertrouwen op de ideeën en mogelijkheden van bewoners. Staat het initiatief van Amsterdammers niet op de gemeentelijke agenda, dan is dat geen reden voor de gemeente om zich afzijdig te houden wanneer zij om ondersteuning vragen.
- 8. We willen beleid en sturing die aansluit op de realiteit.** Daarom willen we dat ambtenaren met een managements-, administratieve of beleidsfunctie vaker de stad in gaan, om zelf te ervaren hoe die reilt en zeilt.
- 9. Een coalitie voor mensenrechten.** Mensenrechten zijn het fundament van onze stad. We bouwen in onze stad aan een brede mensenrechtencoalitie van Amsterdammers, vertegenwoordigers uit het onderwijs, kunstenaars, makers en instellingen. We stimuleren de interactie tussen mensenrechten en de stad, en delen de resultaten daarvan weer met en in de stad. Onze inzet is de rol van Amsterdam als sanctuary city te bevestigen en te verstevigen.
- 10. We willen inzetten op het versterken van de positie en rol van de stadsdeelcommissies.** Om dat te bereiken gaan we de werkwijze vereenvoudigen en het samenspel van stadsdeelcommissies en gemeenteraad beter uit de verf laten komen. Weesp moet zijn eigenheid vorm kunnen blijven geven. Indien het aan de orde komt, zullen we kiezen voor het toekennen van meer middelen en bevoegdheden aan de stadsdeelcommissies en de Dagelijkse Besturen. Wat ons betreft gaat het bestuurlijk stelsel voorlopig niet op de schop.
- 11. De gemeente wordt simpeler.** Te vaak hebben bewoners, organisaties en bedrijven last van tegenstrijdige communicatie vanuit verschillende afdelingen binnen de gemeente. We gaan deze verkokering zoveel mogelijk tegen, zetten extra in op gebiedsgericht werken en zorgen voor meer flexibel inzetbaar budget voor initiatieven vanuit de samenleving.

- 12. Amsterdam is een activistisch aandeelhouder.** We hebben bij onze deelnemingen, zoals het GVB, Schiphol en de Haven, speciale aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, duurzaamheid en fatsoenlijk werkgeverschap.
- 13. Aanbesteden en Staatssteun.** Aanbesteden en voorkomen van staatssteun zijn instrumenten die de markt moeten dienen. Vaak staan ze haaks op doelen die voor de stad van belang zijn: duurzaamheid of werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We zetten daarom in op gemeentelijk beleid dat de grenzen van aanbesteden en staatssteun opzoekt als dat ten goede kan komen aan de doelen van de gemeente.
- 14. We benutten ervaringsdeskundigheid.** Iemand die zelf een situatie heeft meegemaakt, of dat nu gaat om chronische ziekte, armoede, mantelzorg, ondernemerschap of het doen van belastingaangifte, kan vanuit eigen ervaring laten zien wat in de praktijk wel en niet werkt. Die kennis is vaak concreet, menselijk en direct toepasbaar. Door ervaringskennis te benutten, ontstaat beleid en dienstverlening die niet alleen technisch klopt, maar ook aansluit bij de werkelijkheid van mensen. Het vergroot effectiviteit, voorkomt onnodige kosten en draagt bij aan vertrouwen. Daarom wil GroenLinks ervaringsdeskundigheid vaker inzetten, of het nu gaat om grote beleidsthema's of om de uitvoering van de herinrichting van een ingewikkeld kruispunt.
- 15. We gaan door met de buurbudgetten.** Met deze budgetten kunnen bewoners in samenwerking met het stadsdeel hun eigen ideeën voor de wijk kunnen bedenken, ontwikkelen en uitvoeren. Hiermee krijgen Amsterdammers meer grip op hun eigen buurt en krijgen zij het vertrouwen om de stad naar eigen inzicht te verbeteren.
- 16. We geven niet op wanneer bewoners moeilijk te bereiken zijn.** Op plekken waar er een grote afkeer tegen overheid en instanties onder bewoners heerst, zetten we lokale sleutelfiguren in die de verbinding maken tussen bewoners en overheid.
- 17. MBO-denktank.** De gemeente vraagt de MBO-denktank om te adviseren over maatschappelijke vraagstukken rondom klimaat, inclusie en onderwijs.
- 18. Gemeentelijk vastgoed.** We verkopen geen gemeentelijk vastgoed.

Hier zijn we trots op:

- **Bestrijden kansongelijkheid.** Het gemeentebestuur pakt de kansongelijkheid tussen Amsterdammers aan. Er zijn gebiedsgerichte programma's opgezet voor de stadsdelen Nieuw-West, Zuidoost en Noord en de financiële verdeling tussen de stadsdelen is anders ingericht.
- **Democratische vernieuwing.** Met het instellen van buurbudgetten gaven we Amsterdammers directe zeggenschap over de besteding van financiële middelen in hun eigen buurt. Met de nieuwe participatieverordening zorgden we voor meer transparantie over hoe Amsterdammers betrokken worden bij keuzes die hen aangaan. Buurplatforms bloeien door de hele stad op als gevolg van de erkenning en ondersteuning die we organiseerden. Initiatieven zoals Ma.ak020 kregen een plek aan tafels waar hun waardevolle inbreng tot betere besluiten leidden.
- **Activistisch aandeelhouderschap.** De gemeente Amsterdam is met een position paper Schiphol gekomen, waarin we inhoud geven aan activistisch aandeelhouderschap door in te zetten om minder vluchten en overlast.

Het concept-verkiezingsprogramma is opgesteld door de programmacommissie:
Anneke Veenhoff, Fenna Ulichki, Jan Hoek (voorzitter), Janna Willems, Merel Talbi en Roos Versantvoort. Met dank aan Elijah Vermeulen en Pieter Parlevliet voor de ondersteuning.